

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBULUI

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

DARUL DEOSEBIRII DUHURILOR

Părinții cei din vechime aveau credința că duhurile rele căutau cu tot dinadinsul să-i împiedice de la lucrarea virtuții. Era atât de puternică credința lor, încât duhurile rele nu se mai fereau să li se arate. Ele se țin ascunse, numai când existența lor nu e crezută cu toată convingerea, sau chiar dacă e crezută, nu e luată în seamă ca putere care se strecoară în sufletele noastre și caută să ne influențeze deciziile. Când credem că deciziile sînt doar ale noastre, fără influența lor, atunci nu ne mai apărăm de duhurile rele, și ele încurajează această credință a noastră. Cu cât credem mai puțin în existența și în viclenia lor, cu atât le dăm mai multă libertate de acțiune asupra noastră.

Părinții cei din vechime nu aveau nici un fel de îndoieli cu privire la existența și la lucrarea duhurilor rele. Ajungeau să se lupte cu ele ca și cum s-ar fi luptat corp la corp cu cineva.

Cînd însă duhurile rele se materializează, numai în rare ocazii se arată sub chipul lor adevărat. Se prezintă sub chip de îngeri luminoși, drept trimiși ai lui Dumnezeu să-i apere pe oameni de duhurile întinericului, deci chiar de ei. Vine lupul în turmă, s-o apere de lupi. Cum e o astfel de apărare, e ușor de închipuit!

Părinții cei din vechime nu puteau fi însă lesne înșelați. O lungă tradiție de luptă duhovnicească a unor mari înaintași, stabilise mijloace de luptă, pe care le cunoșteau toți, și cu care așteptau asalturile demonilor cum așteaptă ostașul dușmanul în vreme de război. Dușmanii, demonii, știau însă și ei că cei cu care voiau să se lupte erau pregătiți. De aceea își pregăteau și ei strategia lor, și aceasta nu era niciodată lupta pe față.

E foarte interesant că demonii nu se luptă niciodată deschis, ca demoni. Aceasta înseamnă că se

tem totuși de conștiința oamenilor. Știu că nimeni n-ar accepta răul ca rău. Sînt socratici! De aceea încearcă să-și îmbrace îndemnul în intenții aparent bune. „Fă cutare și-ți va fi de folos. Fură ca să te îmbogățești. E mai bine să iei ceva muncit de altul, nu de tine. Aceasta îți face bine, te scutește de osteneală. Vorbește-l pe cutare de rău. Pe lingă el, tu vei fi socotit virtuos. Eventual vei putea fi chemat să-i ocupi locul“. Chiar dacă aceste îndemnuri sînt subțirele și, la cea mai mică întindere, se rup și-și demască ascunzăturile și viclenia, conștiințele slabe se agată de ele și cred că-și motivează faptele ca bune, dacă le folosesc lor. Căci de aici vine toată cauza lucrării răului. Din egoism.

Conștiințele curate și drepte nu se lasă înșelate de astfel de judecăți false, și sesizează imediat stratagemă. Ele știu că tot ce se face ca să satisfacă egoismul, nu poate fi bun, și nu poate fi inspirat de un inger luminos. Dar demonii încearcă. Și de multe ori reușesc. Vina e însă a celor care îi acceptă, căci a-i depista nu e greu. Conștiința are criterii bune de discernămint. Numai cînd nu le întrebunțează, și cînd se prefacă că se lasă condusă ca de un inger bun, numai atunci cade în mrejele celui rău. De aceea și rămîne omul răspunzător pentru toate cele la care se învoiește cu înșelătorul. Toată dibăcia acestuia e să reușească în chipul cel mai desăvîrșit să pară inger luminat.

Împotriva acestei viclenii trebuie să se înarmeze omul cu darul deosebirii duhurilor, să-și exerseze discernămintul, adică dreapta judecată. Să știe să sesizeze manevrele și cursele care i se întind. E de

(Continuare în pag. a 5-a)

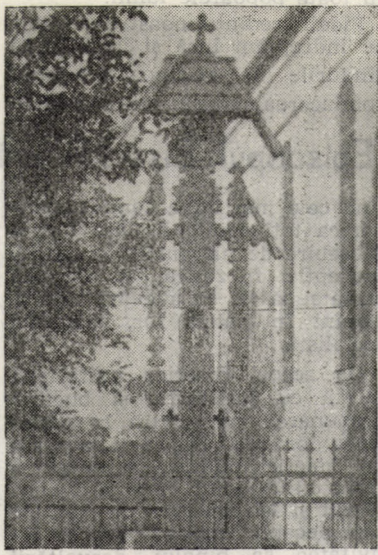
Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Monumente, oameni, fapte și locuri istorice

În memoria eroilor căzuți la datorie

În comuna Căuaș, județul Satu Mare, pe locul unde în ziua de 22 octombrie 1944, ostașii români din Regimentul 40 infanterie au purtat lupte grele împotriva rezistențelor inamice — germane și maghiare — și unde mulți dintre ei au fost răniți și 13 au căzut morți, sătenii au ridicat două monumente, care să eternizeze memoria eroilor.

Unul din acești eroi, caporalul Gheorghe Reclian, cercetaș, din Regimentul 40 infanterie — consemnează Ioan Filep, participant la eveniment — a fost primul militar român care a intrat în comuna noastră. L-am întâlnit în piața din centrul localității, în fruntea grupelei sale, în ziua de 22 octombrie 1944, la orele 9 dimineața. M-a întrebat dacă mai sînt soldați inamici în comună. I-am răspuns că unitățile maghiare și germane s-au retras pe la ora 6 dimineața și că a mai rămas doar un soldat neamț în casa lui Rozsi Carol. La cererea lui, l-am însoțit pînă la casa lui Rozsi. Acolo, după dezarmarea militarului german, caporalul Reclian mi-a zis că dinspre Tășnad vine grosul unității. Afîind aceasta, am mobilizat sătenii la repezeală, am luat steagul tricolor, care timp de patru ani fu-

sese ascuns în turla bisericii, doi prapori și cîteva buchete de flori și, în fruntea a peste 100 de bărbați și femei, am pornit pe șoseaua care duce spre Tășnad. La podul de peste Chechiș ne-am întîlnit cu o companie din Regimentul 40 infanterie, comandată de un ofițer. Le-am dat florile, ne-am îmbrățișat și sărutat cu inimile pline de bucuria eliberării de sub jugul străin, apoi l-am însoțit pînă în comuna noastră. Cînd am ajuns în mijlocul localității, inamicul a declanșat un puternic foc de artilerie și branduri asupra șoselei. Ne-am trîntit cu toții la pămînt. Au căzut cîteva victime, morți și răniți. Pe liziera de vest a comunei, spre Ghenci, ostașii români au fost primiți cu foc de infanterie și artilerie. Luptele au durat pînă după amiază, cînd adversarul, înfrînt, s-a retras la vest de Ghenci.

A doua zi, 23 octombrie 1944, cînd s-au adunat morții, l-am văzut printre ei și pe caporalul Gheorghe Reclian. L-am înmormîntat în cimitir împreună cu alți 12 ostași români. Mai tîrziu,

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. Petru I. Dan

Pomenind pe Sfinții Arhangheli MIHAIL și GAVRIIL

În fiecare an, la 8 noiembrie, Biserica face pomenirea Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, mai marii oștilor cerești și odată cu ei cinstește întreg Soborul Îngerilor.

Îngerii sînt ființe spirituale, creați de Dumnezeu înaintea lumii văzute. În comparație cu omul, ei sînt foarte puternici; au mîntea luminată, simțămînte curate și voința aplecată numai spre bine. Ei trăiesc în cer, în jurul Tronului cereș și se împărtășesc de fericita vedere a strălucitei fețe a lui Dumnezeu, mijlocind toate cele necesare pentru mîntuirea noastră. Neîncetat ei aduc întreită cîntare lui Dumnezeu, cîntînd: „Sfinte Dumnezeule, Părinte cel fără de început; Sfinte tare, Fiule cea ce ești împreună fără de-nceput; Sfinte fără de moarte, Duhule cel împreună de o ființă, Cel împreună cu Tatăl și cu Fiul preamărit“ (Litia sîrbătorii).

În Testamentul Nou Îngerii iau parte la Nașterea și ispitirea Domnului, la suferințele din Getsmani, la înviere și înălțare. Ei sînt prețenii oamenilor credincioși, pe care îi sprîjinesc, îi ajută în toate cele bune, îi povățuiesc în diferite împrejurări.

După credința ortodoxă (Matei 18, 10; Fapt. Ap. 12, 15), fiecare creștin are un inger păzitor de la Botez, care este chipul vieții sale viitoare și-l ocrotește de rău. În paza acestui inger se găsește îndeosebi copilul care-l cheamă în ajutor prin rugăciunea dulce „Îngerelule“, pentru că la fel cu Îngerii, copiii sînt curățți cu inima și cu sufletul, sînt plini de bunătațe și de dragoste. Dar nu numai sufletele celor credincioși sînt ocrotite de Îngerii, ci și bisericile și mănăstirile ș.a. Prin mijlocirea Îngerilor, rugăciunile și faptele noastre bune se suie la ceruri și tot prin ei se coboară binecuvîntarea harului divin, care face să rodească în noi gînduri, vorbe și faptele cele bune.

Numărul Îngerilor este foarte mare și sînt așezați în cer, într-o anumită ierarhie, după serviciul pe care-l fac și după locul pe care-l ocupă, mai aproape sau mai departe de tronul Împăratului cereș. Ei sînt împărțiți în trei grupe mari și fiecare grupă are 3 cete, iar într-o cetate sau cor sînt nenumărați. În fruntea tuturor stau

Heruvimii, Serafimii și Scaunele, apoi vin Stăpînile, Domniile și Puterile, iar mai aproape de noi, oamenii, sînt Începătorile, Arhangheli și Îngerii. Cu numele lor, sînt pomeniți în Sfînta Scriptură Arhangheli Mihail, Gavriil și Rafail (Tobit 3, 16; 5, 4 sq.). Pomenirea Arhanghelului Mihail aduce aminte de lupta necontenită pe care Îngerii buni o duc contra diavolilor conduși de Lucifer sau Satana.

La început Lucifer a fost inger bun, luceafăr purtător de lumină, dar din cauza mîndriei s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu voind să albe fericirea în sine, nu în ascultarea de Creatorul său. Dorința egoistă, de a fi asemenea cu Cel prea înalt, l-a aruncat pe Lucifer în iad (Apoc. 12, 7), în focul cel veșnic și împreună cu sine a căzut din cer toată ceata de sub conducerea lui, toți argații săi necurați. Așa au apărut dracii care luptă neîncetat contra voinței lui Dumnezeu și contra oamenilor buni. Pe aceștia îi învidiază și îi pizmulește pentru că ascultă de Părintele cereș și sînt fericiti. De aceea, prin tot felul de ispite încearcă să-l piardă, precum și prin curse și necazuri, și sînt fericiti cînd reușesc, cînd pot face rău, cînd aduc pe oameni la păcat, la ceartă, vrajă, bătăi, judecăți și moarte. Arma lor de luptă este egoismul, minciuna, necredința, ura, calomnia, invidia, batjocura, răzburarea, neascultarea, războiul etc. Puterea lor însă este limitată. Dracii sînt înfrinți de Mîntuitorul în tot timpul vieții Sale, iar oamenii credincioși îi biruiesc prin chemarea numelui Domnului Iisus Hristos, prin semnul Sf. Cruci, prin rugăciune și prin post etc., care ne dau harul Sf. Duh. Dușmanii diavolului sînt Îngerii buni, conduși de Sf. Mihail, cum zice cîntarea bisericească: „Unde umbrește Darul tău, Arhanghele, de acolo se gonește puterea diavolului. Că nu suferă să rabde lumina ta luceafărul cel căzut. Pentru aceasta săgetile lui de foc purtătoare cele pornite asupra noastră, stinghe-le cu mijlocirea ta, apărîndu-ne pe noi de smîntelile lui,

(Continuare în pag. a 5-a)

Prot. Dr. Simion Radu

Sub semnul unității de simțire și voință a întregului popor:

Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste

Sub președinția Domnului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste a avut loc în Capitală, joi, 26 octombrie a.c., Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

În legătură cu punctele înscrise pe ordinea de zi au luat cuvîntul mai mulți participanți, care au dat expresie voinței unanime, a tuturor categoriilor de oameni ai muncii din patria noastră de a acționa cu fermitate, strîns uniți în jurul conducerii de stat, în direcția continuării neabătute a amplului proces revoluționar de edificare a noii societăți, dezvoltării multilaterale pe calea socialismului. Din partea cultelor a vorbit înalt Prea Sfințitul Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, a cărui cuvîntare o publicăm în prezentul număr.

Plenara a pus în lumină adeziunea fierbinte a tuturor cetățenilor față de propunerea ca Domnul Nicolae Ceaușescu să fie reinvestit în funcția politică supremă de conducător al destinelor națiunii noastre socialiste, act politic de o deosebită importan-

ță, care constituie garanția cea mai sigură a progresului necontenit al țării, întăririi independenței și suveranității ei, sporirii bunăstării celor ce muncesc, construirii cu succes a noii orînduirii socialiste în România.

Plenara a adoptat în unanimitate o hotărîre în acest sens.

A fost aprobat, de asemenea, Programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea pentru asigurarea bunei aprovizionări a populației cu produse agroalimentare și bunuri industriale de consum pe anul 1990.

Participanții la lucrări au adoptat, totodată, Hotărîrea Consiliului Național privind convocarea celui de al IV-lea Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste, care va avea loc în prima jumătate a lunii februarie 1990.

În încheierea lucrărilor a luat cuvîntul Domnul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Domnia Sa a apreciat că: „Adoptarea în unanimitate de către Consiliul Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste

(Continuare în pag. a 2-a)

Cuvîntul Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului

Mult stimată
Domnule Președinte
Nicolae Ceaușescu,
Onorată asistență,

Pentru reprezentanții cultelor religioase care ne aflăm aici, pentru toți credincioșii din România, indiferent cărei confesiuni sau religii aparținem, este o mare cinste să ne știm părtași la momentele importante ale evoluției noastre ca țară și popor — și încontestabil ne aflăm într-un astfel de moment — de asemenea să ne știm părtași la orice se întreprinde spre folosul obștesc.

După ce s-a referit la însemnătatea unor mari evenimente din viața țării, vorbitorul a spus: Dacă ar fi să caracterizăm prezentul în ansamblul său, vom

spune că ne aflăm în epoca de cîntare a vieții și omului nou în patria noastră, cînd sînt mobilizate toate energiile poporului, cînd aportul fiecăruia este important și necesar. Prezența conducătorilor cultelor religioase la actuala Plenară vrea să semnifice adeziunea deplină la programele supuse dezbaterii. Adeziunea noastră e cu atât mai însuflețită cu cît știm că la elaborarea și fundamentarea lor Vă aflați Dumneavoastră, mult stimată Domnule Președinte Nicolae Ceaușescu, care, pe parcursul anilor de cînd vă aflați în fruntea țării, ați dovedit prin fapte de profundă înțelepciune, exemplară dăruire și nețărnu-

(Continuare în pag. a 2-a)

Plenara Comitetului Central al Organizației Democrației și Unității Socialiste

Joi, 26 octombrie a.c., a avut loc în Capitală, Plenara Comitetului Central al Organizației Democrației și Unității Socialiste.

Într-o atmosferă entuziastă, participanții au dat expresie satisfacției în legătură cu propunerea realegerii Domnului Nicolae Ceaușescu în funcția politică supremă, act ce constituie garanția hotărîtoare pentru prezentul și viitorul patriei, pentru continuarea vastului proces de construire a orînduirii socialiste în România.

În cadrul dezbaterilor au luat cuvîntul mai mulți participanți între care și P.S. Episcop-vicar patriarhal Vasile Costin, din partea Bisericii Ortodoxe Române și Eminența Sa Domnul Episcop Kovács Lajos în numele Eparhiei Unitariene din Cluj-Napoca.

În p.2 redăm aceste cuvîntări. Vorbitorii au evidențiat, cu îndreptățită mîndrie patriotică stadiul înalt de dezvoltare a Ro-

mâniei, care a devenit o țară industrial agrară în plin avînt și fără datorii externe, toate marile realizări din patria noastră în cei 45 de ani care au trecut de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și în mod deosebit în perioada ultimelor două decenii, fiind rezultatul efortului unit al întregului popor.

Plenara O.D.U.S. a hotărît convocarea celei de a treia Conferințe pe țară a Organizației Democrației și Unității Socialiste în prima jumătate a lunii februarie 1990. Plenara a adoptat, de asemenea, în unanimitate documentele supuse dezbaterii.

Într-o atmosferă însuflețită, participanții au adresat o telegramă Domnului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste

(Continuare din pag. 1-a)

te a problemelor înscrise la ordinea de zi exprimă adevărată deplină a organizațiilor, a tuturor participanților la Frontul Democrației și Unității Socialiste, s-ar putea spune, a întregii noastre națiuni, la programele care se dezbate astăzi cu întregul popor, privind dezvoltarea patriei noastre socialiste, la întregul politic intern și extern, la măsurile de ridicare continuă a nivelului de trai material și spiritual al națiunii noastre, de întărire a forței economice și spirituale a patriei, a independenței și suveranității României".

Referindu-se la rolul Frontului

Democrației și Unității Socialiste în împlinirea marilor obiective ale construcției socialiste, președintele țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu a arătat că „Frontul Democrației și Unității Socialiste, toate organismele sale, organizațiile de masă și obștești, cooperatiste, Organizația Democrației și Unității Socialiste, toate categoriile sociale, inclusiv cultele religioase, și-au adus contribuția activă la mărețele realizări din patria noastră. Tocmai datorită acestei unități și contribuției tuturor, în domeniile unde își desfășoară activitatea, am putut să obținem aceste mari împliniri în ridicarea

rea patriei noastre la nivelul actual de dezvoltare. Unitatea întregului popor, în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, participarea activă a tuturor organizațiilor și categoriilor sociale și — repet — inclusiv a cultelor religioase la împlinirea programelor de dezvoltare a patriei noastre, reprezintă garanția mersului ferm înainte și ridicării României pe noi culmi de progres și civilizație!"

Dând expresie recunoștinței pentru profunda dragoste și încredere manifestată de întregul popor față de persoana și activitatea revoluționară a președintelui țării, prin propunerea re-

alegerii sale în funcția politică supremă, Domnul președinte Nicolae Ceaușescu a spus: „Doresc să exprim mulțumiri Plenarei Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, să vă mulțumesc tuturor și cu acest prilej, tuturor organizațiilor și tuturor categoriilor sociale, întregului nostru popor pentru această adevărată deplină".

Domnia Sa a asigurat că va sluji ca și până acum interesele socialismului, ale întregii noastre națiuni. „Poporul nostru — a precizat președintele țării — este compus din oameni cu diferite convingeri — și politice, și filozofice, și religioase — toți însă reprezentăm o unitate deplină și voi sluji întregul popor pentru a trăi liber, în condiții de bunăstare, independență și deplină suveranitate!"

Domnul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste s-a referit apoi și la celelalte hotărâri adoptate la punctele de pe ordinea de zi.

În legătură cu dreptul fiecărui popor la libertate, independență, suveranitate, la a-și alege singur calea de dezvoltare economică și socială, Domnia Sa a spus: „În ce ne privește, am ales calea socialismului și vom respinge orice încercări de amestec în treburile interne. Totuși, indiferent de convingerile politice, filozofice, de credință sau de concepții, trebuie în orice împrejurări, să apărăm dreptul poporului nostru de a-și făuri socialismul, viața așa cum o dorește!"

Cuvântarea a fost urmărită cu viu interes și deosebită atenție.

Cuvântul Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului

(Continuare din pag. 1-a)

rită dragoste de popor. Justețea politică inițiată, condusă și împlinită de Dumneavoastră V-a asigurat sprijinul obștesc și de aceea considerăm realegerea Dumneavoastră în funcția politică supremă, la conducerea destinului națiunii, garanția continuării neîntreruptului mers înainte în toate domeniile.

De asemenea, găsec potrivit să subliniez și eu rolul Mult Stimatei Doamne Elena Ceaușescu, militant de frunte al statului, savant de înalt prestigiu și recunoaștere internațională, în fundamentarea și împlinirea programelor de dezvoltare economică și socială a patriei, la înflorirea științei, învățămîntului și culturii

românești, la progresul general al României.

Mult stimată
Domnule Președinte,

Sîntem fericiți ori de câte ori ne aflăm în preajma Dumneavoastră, prezența Dumneavoastră ne împrumută sentimentul liniștii și siguranței. Vă sîntem recunoscători pentru condițiile de stabilitate și echilibru asigurate existenței noastre zilnice. Mai presus de toate Vă mulțumim pentru încrederea ce ne-ați sădit-o în suflet în destinul luminos al patriei, mîndria de a ne ști fii ai poporului, cetățeni ai Republicii Socialiste România. În țara noastră, indiferent de naționalitatea căreia aparținem, toți ne

simțim egali și împreună stăruim pentru înălțarea ei pe noi trepte de progres și civilizație. E adevărat că în ultima vreme s-au făcut încercări de a prezenta într-o lumină falsă realitățile de la noi. În afara granițelor au fost reactivitate tendințe revanșarde, revizioniste și șovine, au fost promovate țeluri obscure și ațitate pretenții de revenire la trecut. Înțelegem bine resorturile unei astfel de politici, dacă aceasta se poate numi politică și îi opunem iubirea necondiționată de patrie și popor, hotărîrea de a apăra integritatea, independența și suveranitatea țării.

Minciunile și calomniile sînt dezise de largile libertăți și drepturi de care se bucură fiecare

șis, inclusiv credincioșii, posibilitățile de afirmare pe care le are fiecare om cinstit. Mă simt dator să afirm aceasta ca unul ce locuiesc în partea de apus a țării unde, alături de români, trăiesc maghiari, germani, sirbi, evrei și alte naționalități, fără ca între noi să existe discriminări și tensiuni. În numele adevărului resping orice alegații de natură să prezinte într-aitfel relațiile dintre naționalitățile conlocuitoare, cu atât mai mult dintre cultele religioase.

În măsura în care ne iubim patria dorim să contribuim și la apărarea păcii, conștienți că nimic trainic și măreț nu se poate împlini decît într-un climat de liniște, colaborare și securitate. Vă asigurăm, Domnule Președinte Nicolae Ceaușescu, de hotărîrea noastră nestrămutată de a con-

tribui din toate puterile la sprijinirea acțiunilor țării noastre îndreptate spre apărarea păcii, spre dezarmare și înlăturarea primejdiilor unui nou război.

În încheiere, permiteți-mi, Vă rog, să reafirm sprijinul slujitorilor și credincioșilor cultelor religioase din țara noastră față de documentele dezbătute la Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, față de principiile și obiectivele profund umaniste ale politicii interne și externe a statului nostru, față de luminoasele Dumneavoastră orientări, de pilduitoarea Dumneavoastră activitate, mult stimată Domnule Președinte Nicolae Ceaușescu, dedicate binelui și fericirii Patriei, păcii, liniștii și înțelegerii între toate popoarele.

Cuvîntări rostite la Plenara Comitetului Central al Organizației Democrației și Unității Socialiste

Cuvîntul P.S. Episcop Vasile Costin — vicar patriarhal

Onorat prezidiu,
Onorată adunare,

Întreaga noastră istorie, de la începuturile ei și pînă astăzi este o verticală permanentă în strădania poporului român de a trăi pe pămîntul străbun în libertate, independență și pace.

Cu rădăcinile adînc înfipte în arcul Carpaților, neamul românesc a rezistat cu tărie în fața dușmanilor din lăuntru și din afară, avînd credința neclintită că luptă pentru o cauză dreaptă și că nu-și caută fericirea clădită pe nenorocirea altora ci țintește la fericirea tuturor.

În aceste zile, cînd în Patria noastră s-a statornicit un nou climat de viață socială și politică, cînd în locul adîncului răutăților trecutului a răsărit primăvara libertății, poporul se bucură de ociruire în dreptate și slobozenie. Jertfele trecutului n-au fost zadarnice. Viitorul de aur către care au fost ațintite privirile tuturor fiilor țării se află în mîinile lor. Poporul este stăpîn pe bogățiile sale și se bucură de ele și le sporește an de an.

Cu deosebire în ultimele două decenii și aproape jumătate, împlinirile din toate domeniile de activitate au înregistrat un urcuș pe calea împlinirilor, mai rapid decît oricînd în trecut. Prin munca harnicului nostru popor chipul scumpele noastre patrii devine din ce în ce mai frumos.

Ne aflăm în preajma unui mare eveniment politic, care va dezbate mărețe planuri și programe legate de binele și fericirea poporului nostru. Toate acestea sînt strîns legate de președintele țării noastre, domnul NICOLAE CEAUȘESCU, ctitorul României socialiste, cel care întru-chipează cele mai înalte idealuri ale întregului nostru popor și care a descătusat, ca nimeni altul, energiile creatoare ale neamului său. Sîntem încredințați că aceste planuri și programe vor deveni realitate în viața noastră prin realegerea Domniei Sale în suprema funcție politică a țării. Împreună cu întregul popor, îl asigurăm de alesele noastre sentimente de dragoste și respect, de sprijin constant al slujitorilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române în transpunerea în

viață a cutezătoarelor obiective ce le dezbaterem astăzi în acest forum.

Sub semnul permanenței ascensiunii, definitorii pentru societatea românească contemporană, avem convingerea că toate treptele strădaniilor noastre de astăzi exprimă năzuința poporului român spre mai bine, spre desăvîrșire. Un pas înainte însă, reprezintă doar un mijloc spre ceva mai înalt. El devine astfel, un start spre o nouă elevare.

Un vechi aforism spune: „Ceea ce interesează pe toți, trebuie discutat de către toți".

Adunarea noastră este expresia largului democratism al societății românești. Clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române constituie parte integrantă din poporul român. Biserica s-a născut odată cu neamul românesc. În decursul istoriei ea a împărțit suferințele și bucuriile lui. Ea continuă să-și povățuiască credincioșii să respecte trecutul de cinste, omenie și hărnicie al strămoșilor. Ea îndeamnă la iubire față de glia străbună în care se odihnesc osemintele moșilor și strămoșilor noștri de la început și pînă azi, fiind permanentă existenței noastre istorice pe meleagurile românești, moștenite și nu răpite de la nimeni. În timpurile de azi, credincioșii și slujitorii cultelor din România se află în unitate de cuget și simțire cu întregul popor. Indiferent de deosebirile de naționalitate și confesionale, de faptul că aparținem sau nu unei convingeri religioase, ne leagă dragostea față de Patria comună, unde am văzut pentru prima dată lumina zilei. Ne preocupă grija pentru binele și fericirea întregului popor. Ne sfătuim credincioșii la muncă înfrățită cu dăruire și primim cu încredere la viitorul fericit, care se bazează pe rînduilele drepte ale ociruirii democratice din țara noastră.

Fluxul în care este angajat poporul român pentru împlinirea programelor de dezvoltare economică și socială a țării, este și pentru noi, credincioșii și slujitorii cultelor din România, un legămînt sacru de a sprijini orice efort menit să ducă la împlinirea marelui strădan al poporului român spre un viitor luminos al Patriei.

Dacă cineva ar încerca să denigreze eforturile Patriei noastre de a făuri un viitor fericit pentru fiii ei se va lovi de zidul iubirii de moșie și de hotărîrea de totdeauna a poporului român, de a trăi liber și independent, în pace și colaborare cu toate popoarele lumii, spre binele și fericirea tuturor.

Slujitorii și credincioșii cultelor din România vād în planurile și programele puse în discuție,

Cuvîntul Em. Sale Episcopul Bisericii unitariene, Kovács Lajos

Onorat prezidiu,
Onorată asistență,

De cîteva luni interesul cetățenilor țării, indiferent că fac parte sau nu din partidul comunist, se îndreaptă în primul rînd spre marele eveniment, spre cel de al XIV-lea Congres, care va avea loc în luna noiembrie și spre pregătirea acestuia.

Conducerea Bisericii unitariene și comunitatea credincioșilor ei privesc cu sinceră admirație și bucurie măreața muncă de creație care a început de la revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, dar în special cea din ultimii 24 de ani, cu participarea conștientă a poporului român, a tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, și care pe zi ce trece face ca viața în patria noastră — Republica Socialistă România — să fie mai bogată și mai frumoasă.

Puternica dezvoltare pe care a cunoscut-o țara noastră dă posibilitatea să primim cu încredere viitorul. Programele puse în dezbatere cu privire la dezvoltarea socială-economică a țării în următorii cinci ani și în perspectiva anilor 2000 corespund într-un totu idealurilor întregului popor român. Documentele discutate continuă programele pe care poporul le-a împlinit în trecutului apropiat și deschid perspective noi pe calea ridicării generale neconținute a nivelului de civilizație al poporului, a participării sale conștiente la conducerea destinului țării. În acest spirit primim dezvoltarea viitoare a României. Documentele prezentate dau orizonturi noi dezvoltării generale a patriei noastre, ridicării bunăstării poporului, asigu-

orientarea realistă și îndrăzneată a politicii țării noastre, destinată progresului și fericirii întregului popor. Susținem totodată cu toată convingerea politica externă a țării noastre de promovare a păcii, a neamestecului în treburile interne a altor state, a rezolvării litigiilor pe cale pașnică, la masa tratativelor și a colaborării cu toate popoarele lumii.

Fideli credinței noastre creștine, ne îndreptăm încă și încă odată gîndurile de recunoștință spre conducerea statului nostru pentru

privilegiul ce ni l-a creat de a aparține unei țări în care pacea, dezarmarea și buna înțelegere între oameni stau la temelie în întregii sale politici și ne exprimăm hotărîrea ca și de acum înainte să susținem cu energii sporite strădaniile patriei noastre, ale mult stimatului nostru președinte domnul Nicolae Ceaușescu, pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte, în pace și prosperitate pentru toate popoarele.

Vă mulțumesc

rînd cele mai bune condiții pentru ca toți cetățenii, fără nici o deosebire de naționalitate sau de concepție filozofică, în deplină unitate, să fie cu adevărat liberi, stăpîni în patria lor, România socialistă.

De aceea, Biserica unitariană salută cu satisfacție și bucurie propunerea cu privire la realegerea domnului Nicolae Ceaușescu în funcția politică supremă a țării, fiind omul care și-a consacrat și își consacră de aproape șase decenii întreaga viață și activitatea sa binelui, dezvoltării și fericirii țării.

Toți credincioșii Bisericii unitariene din patria noastră sînt cetățeni români de naționalitate maghiară. Vreau să declar aici că pe baza Constituției, ei sînt cetățeni cu drepturi egale cu ceilalți fii ai patriei. Societatea românească contemporană nu face deosebire între naționalități sau între Biserici, fie ele mari sau mici. Constituția noastră asigură tuturor libertatea conștiinței și religioasă. Astfel, în cadrul dispozițiilor legale se asigură tuturor bisericilor și cultelor recunoscute să se organizeze liber, să-și desfășoare nestingherit activitățile lor, să oficieze fără nici o îngrădire serviciile divine și să folosească limba maternă.

În ultimii ani am fost în vizite episcopale oficiale în aproape toate parohiile și filiile bisericii noastre cu participarea a numeroși credincioși ai bisericii noastre și ai altor culte. Pot să afirm cu satisfacție și bucurie că în toate oasele și comunele unde am fost, preoții bisericilor surori — ortodoxă română, romano-catolică, reformată și evanghelică — au participat la slujbele și sărbăto-

riile noastre și ne-au salutat cu drag. Aceasta arată clar că între diferitele confesii religioase neînțelegera este de domeniul trecutului. Cultele religioase își îndeplinesc rolul lor specific, conviețuiesc în cele mai bune relații și găsec împreună calea sprijinirii eforturilor constructive ale poporului nostru.

Biserica unitariană are relații prietenești cu bisericile de peste hotare, mai ales cu Asociația Internațională a Creștinismului Liberal (IARF), din care face parte. Conducerea bisericii, profesorii de teologie și alți reprezentanți ai diferitelor culte au posibilitatea de a călători în străinătate cînd este nevoie pentru a participa la diferite congrese și conferințe teologice. Sînt bucuroși să afirm aici că acele personalități care au vizitat biserica și țara noastră ne-au rămas prieteni și prețuiesc realizările poporului român, politica de pace și respect reciproc, de independență și progres social. Numai cei care nu ne cunosc țara și împlinirile ei, și bineînțeles cei de rea credință pot să spună despre noi asemenea minciuni cum se fac auzite în ultima vreme, inclusiv în unele țări vecine. Pe baza adevărurilor pe care noi le cunoaștem pentru că trăim aici, în România, care este patria noastră ce ne ocrotește deopotrivă pe toți cei ce muncim și trăim cinstit, noi conducerea și credincioșii Bisericii unitariene, împreună cu celelalte culte, ne vom strădui cu puterile noastre ca și în viitor, în domeniul activității noastre, să participăm și mai mult decît pînă acum la munca întregului popor, pentru dezvoltarea multilaterală a patriei, pentru triumful păcii și colaborării internaționale.

NEOIRENTISM — ALTE MĂȘTI ACEEAȘI FAȚĂ

I. Geneza teoriilor neștiințifice cu privire la istoria poporului român

Etnogeneza poporului român — a cărui limbă este romanică, având elementele limbii latine, morfologia și sintaxa acesteia — descendent al strămoșilor săi daci și romani, nu poate fi pusă la îndoială și istoricii străini, începând cu cei antici, o confirmă în scrierile lor. Nu există domenii de manifestare a românului atât în viața economică, social-politică, cât și în cea spirituală, care să nu-și găsească expresia prin limba latină. În afară de limbă, poporul român a moștenit de la romani și numele, pe care l-a păstrat nealterat, în pofida tuturor vitregiilor. Simbioza etnică și lingvistică daco-romană a continuat să se desfășoare fără întrerupere după retragerea oficialităților și armatei romane la 271—275 d.Hr. din Dacia cucerită de imperiu la 106 d.Hr., timp de aproape o jumătate de mileniu, în întreg spațiul carpato-danubiano-ponitic, corespunzând teritoriului cuprins în limitele statului dac centralizat și independent creat de marele rege Burebista. În acest interval de timp, poporul român și-a apărut cu tărie aici, pe vatra sa de formare, existența și libertatea în fața tuturor valurilor migratoare, și-a dezvoltat, în împrejurări vitrege, propria civilizație, a evoluat spre forme superioare de organizare socială, politică, militară și statală, până la afirmarea lui de sine-stătătoare pe harta continentului european.

Poporul român a rămas mereu același, încheșat, unitar și omogen în vatra sa străbună, înfăptuindu-și în etape, în luptă cu imperiile vecine asupritoare de popoare, destinul său istoric-independentența și unitatea națională. El a beneficiat de o civilizație superioară determinată de o moștenire ilustră, de o viață politică și social-economică dezvoltată, a cărei trăsătură fundamentală a constituit-o statornicia, legătura indestructibilă cu pământul pe care a locuit din totdeauna.

Cît privește Transilvania, marele platou din centrul rotundului românesc, ea a fost dintotdeauna parte componentă, inseparabilă, a întregului spațiu de viațuire și organizare politică românească, după ce, anterior, centrul de putere al primului stat dac centralizat, iar apoi centrul de rezistență al regelui dac Decebal împotriva războiului cu Imperiul roman, ca și centrul provinciei romane Dacia — tot Transilvania a fost. În chip firesc, Transilvania, un pământ plin de oameni și de istorie românească, era destinată să fie centrul unui stat medieval al tuturor românilor. Dar tocmai Transilvania, dintre toate cuprinsurile românești, locul cel mai indicat prin densitatea lui umană și prin vitalitatea conținutului de viață istorică, să facă istorie, tocmai această provincie are destinul cel mai nefericit dintre toate celelalte. Întrînd, după o rezistență îndelungată, în orbita regatului feudal ungar, Transilvania n-a mai putut fi acel centru în jurul căruia să se închege statul tuturor românilor. Dar centrul etnic, centrul de iradiere, de rodire istorică în Transilvania a fost. Dintre provinciile românești, Transilvania a fost cea mai activă nu numai în a păstra istoria, dar în a o și crea, revărsînd energia ei etnică, economică și spirituală, oprimată la ea acasă, asupra Moldovei, Olteniei, Munteniei și Dobrogei, unde s-a îmbogățit și valorificat și de unde s-a întors, sub alte forme, iarăși de unde a plecat.

Transilvania a fost întotdeauna o „țară”, așadar o entitate politică de sine-stătătoare. Obligată de vicisitudinile istoriei să graviteze cînd spre regatul ungar, cînd spre Imperiul otoman, cînd spre cel habsburgic, această țară românească, parte a pământului românesc și vatră de formare a poporului român, și-a păstrat de-a lungul secolelor nu numai fizionomia, cultura, instituțiile proprii, dar și un statut politic, care din secolul al X-lea pînă în al XX-lea, s-a opus dominatorilor ei trecători, pentru a duce la ceea ce a fost dintotdeauna voința locuitorilor majoritari ai acestui pământ, românii, și anume voința de a fi, de a trăi, de a munci, de a crea, împreună cu frații lor de dincolo de Carpați: românii.

În perspectiva istoriei, făurirea statului național unitar român în 1918 și confirmarea actului istoric înfăptuit de poporul nostru prin Conferința de Pace, evidențiază faptul că România unită a fost expresia vie, dinamică a națiunii române, a aspirațiilor de veacuri ale unui popor hotărît să trăiască, liber și independent în vatra strămoșească unde s-a zămislit.

De altfel, continuitatea neîntreruptă a românilor în vatra strămoșească a Daciei nu a fost contestată pînă spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea, cînd unor politicieni din Imperiul habsburgic le-a dat de gînd întărirea conștiinței naționale a românilor din Transilvania după prima unire a celor trei țări române înfăptuită la 1600 de Mihai Viteazul și, mai ales, după puternica afirmare a conștiinței naționale a românilor transilvăneni începînd cu secolul al XVIII-lea. Se temeau că românii vor cere în mod legitim revendicări naționale și sociale. Așa s-a născut ideea combaterii continuității neîntrerupte a românilor în vatra vechei Dacie, avînd un pronunțat substrat reacționar; așa au fost inventate „teoriile” despre „pământul pustiu” al Transilvaniei la venirea ungarilor în jurul anului 1000, sau despre „infiltrările” tirzii ale românilor în Transilvania, începînd cu veacul al XIII-lea. Propovădăuită, îndeosebi, de geograful Robert Rösler, care o „fundamentează” în lucrările sale, această teorie pseudoștiințifică a fost folosită de politicienii habsburgici în speranța de a convinge Europa că ungarul, chipurile, au fost primii locuitori ai Transilvaniei și nu românii, ceea ce le-ar fi dat dreptul formal asupra acestei provincii românești și, în același timp, puteau să mențină vrajba între cele două popoare pentru a le domina (să nu uităm că încă din secolul al XVI-lea, o parte a Ungariei era sub stăpînirea habsburgilor). Neputînd realiza decît în parte acest deziderat politic, habsburgii au renunțat la contestarea continuității neîntrerupte a românilor, convingînd că nici în viitor nu le va putea fi de nici un folos. Această teorie reacționară a fost însă menținută și „dezvoltată” de guvernăntii unguri din epoca dualismului austro-ungar. În 1867, în urma tîrgului încheiat între camarila austriacă și nobilimea ungară, Ungaria s-a reconstituit ca stat prin grația Austriei, după ce dispăruse de pe harta Europei, vreme de mai multe secole, în urma dezastrului suferit în bătălia cu otomanii, la Mohács, în 1526. Constituindu-se imperiul austro-ungar — în care Ungaria nu avea atribuțiile supreme ale suveranității de stat, pîrghiile puterii fiind la Viena — printr-un șantaj bine chibzuit, nobilimea ungară a obținut desființarea autonomiei Transilvaniei, în-

globarea ei din punct de vedere politic, la Ungaria, fără consultarea și împotriva voinței românilor băstinași și majoritari, în încercarea utopică de a reface „Ungaria Mare a Sfîntului Ștefan” prin menținerea cu forța a unor părți din teritoriile popoarelor vecine și prin deznaționalizarea popoarelor nemaghiare supuse, prin contopirea lor în „unica și indivizibilă” națiune maghiară. La 1867 Ungaria a anexat un teritoriu care nu a făcut parte niciodată din regatul ungar și, ca urmare, această creație neverosimilă nu a durat decît efemera perioadă de 51 de ani, prăbușindu-se în 1918 acest imperiu hibrid austro-ungar, o adevărată închisoare a popoarelor.

În dorința perpetuării dominației lor asupra Transilvaniei, guvernăntii de la Budapesta nu s-au dat în lături de la nimic pentru a schimba realitățile demografice în acest străvechi teritoriu românesc, pentru a crea maghiari „făcuți” în lipsă de maghiari născuți, ridicînd genocidul etnic și cultural practicat împotriva a peste 3,5 milioane de români la rangul de politică de stat.

Pentru unguri, Transilvania a fost „Țara de dincolo de pădure”, un ținut periferic neintegrat nici în situația geografică a regatului lor, nici în cea etnică și aparținîndu-i doar politic. Dar tot timpul majoritatea etnică românească a fost pentru Ungaria o realitate pe care n-a putut-o pune la îndoială, cu toate statisticile sale grosolan ticluite, așa cum n-a putut „înlătura” istoria românilor. Istoriografia ungară a lansat și susținut — fiind nevoită — cele mai hazardate teorii. Potrivit acestora, Transilvania nu a fost locuită de români de-a lungul secolelor migrațiilor (dacia) sau pierit cu toții în războaiele cu romanii, iar coloniștii romani au plecat toți după 271 d.Hr., în ciuda numeroaselor descoperiri arheologice și a scrierilor antice, care dovedesc contrariul. Poporul român nu s-a format pe teritoriul de astăzi al României, ci la sud de Dunăre, de unde ar fi început să vină în Transilvania de prin secolul al XIII-lea și pînă în secolul al XIX-lea, firește după așezarea ungarilor în Cîmpia Panoniei și pătrunderea lor în teritoriul românesc transilvan. Ungurii, popor venit tirziu din stepele Asiei, apar astfel ca „oamenii locului”, iar românii, rămași întotdeauna pe locurile de baștină, ar fi „migratorii”. În veacurile evului mediu Transilvania ne este prezentată ca o patrie a „maghiarismului”, cînd de fapt regatul Ungariei nu a fost decît o piedică în calea strînselor legături etnice, economice, culturale, politice ale românilor din toate provinciile locuite de ei, de un popor care era același în Transilvania, Țara Românească și Moldova.

Apartenența Transilvaniei la România, la fel originea și continuitatea poporului român în vatra vechei Dacie sînt chestiuni de mult lămurite de oamenii de știință. Punerea lor din nou în discuție — și pervertirea lor — nu are nici un fel de importanță din punctul de vedere al faptului istoric. Nu este mai puțin adevărat că românii din Transilvania, care au suferit împilări, exploatare și asuprire, mergîndu-se pînă la scoaterea lor în afara legilor sub stăpînirea ungară, în trecut și în anii 1940—1944, nu mai pot concepe, ca de altfel întreg poporul român, ca fiind posibilă o nouă reanexare a acestei provincii românești de către Ungaria. Apartenența Transilvaniei la România este consecința unor străvechi realități istorice, ce dovedesc, fără putință de tăgadă, că aceasta este țara a românilor, românii stăpînind în întregime acest teritoriu cu multe secole înainte de pătrunderea ungarilor și colonizarea secuilor și sașilor. Chiar și în condițiile colonizării și acaparării cu forța de către noii veniți a unei părți din pământul Transilvaniei, românii au continuat să rămînă proprietarii titulari pe 60% din acest teritoriu, cum arată statisticile oficiale ungare de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, maghiarii deținînd ca proprietate 12,6%, secuii 10,8%, germanii (sașii și șvabii) 9,5%, sîrbii 5%, rutenii 2,2%, alții 0,8%. Totodată, românii au constituit și constituie populația cea mai numeroasă din Transilvania, mai numeroasă decît toate celelalte naționalități luate la un loc, așa cum o confirmă înseși documentele oficiale ungare.

În anul 1918 — cînd imperiile multinaționale oprimate de popoare se prăbușesc — prin voința neînduplecată a populației românești majoritare, care și-a exercitat dreptul imprescriptibil la autodeterminare, Transilvania, acest străvechi pământ românesc, s-a unit cu România prin actul de profund democratism de la 1 Decembrie. Tratatul de Pace de la Paris, în 1919—1920, au consfințit dreptatea actului de autodeterminare al românilor pronunțat la Alba Iulia.

II. Revizionism ungar în perioada interbelică

În perioada dintre cele două războaie mondiale, Transilvania s-a încadrat armonios în viața statului român unit, naționalităților conlocuitoare de pe acest teritoriu — maghiari, secui, germani, sîrbi, evrei etc. — asigurîndu-li-se drepturile firești politice, economice și culturale.

Din nefericire, desfășurarea evenimentelor în perioada interbelică au dovedit că Ungaria — prima țară europeană în care s-a instaurat un regim de tip fascist, cel al lui Horthy în 1920 — a rămas tributară aceleiași metode colonialiste, bazate pe forță, asuprire și exploatare, și a semnat Tratatul de Pace protestînd și cu premeditarea de a le modifica în favoarea sa, la timpul oportun, pe alte căi și prin alte mijloace. Nobilimea ungară aflată la cîrma statului și în perioada 1920—1945, reacționară și despotică în politica internă și continuînd să practice aceeași politică discriminatorie și de deznaționalizare a comunităților de români, germani etc. rămase pe teritoriul Ungariei trianonice, a ridicat un zid de nepătruns în jurul statului ungar, oprînd pătrunderea ideilor de libertate și democrație, precum și reformele economico-sociale care să îmbunătățească starea materială și culturală a propriului popor. De aceea trebuia făcut totul pentru a „distrage atenția poporului ungar de la realizările democratice și reformele economice, sociale și politice înfăptuite în afara Ungariei. Și mijlocul a fost aflat prin antrenarea întregii națiuni în lupta vehementă pentru Revizuirea Tratatului de Pace de la Trianon, care a „mutilat” Ungaria și a lăsat în afara granițelor sale pe frații maghiari din Transilvania. Toate relele și suferințele poporului ungar de acum înainte se datorează „odiosului” Tratat de la Trianon și nu se pot vindeca decît prin realipirea Transilvaniei la Ungaria.

Mașina cea mai perfectă de propagandă și agitație, inventată de guvernele magnaților, a lansat o campanie

furibundă, care a aprins sufletul poporului ungar chemat să lupte din toate puterile pentru a face „dreptate” Ungariei prin revizuirea Tratatului de la Trianon. Concomitent cu o campanie susținută de denigrare și falsificare a realităților din România, strigînd în cele patru zări că maghiarii din România sînt împiedicați în dezvoltarea lor națională, confesională, culturală și economică, presa, radioul, talentele poetilor, scriitorilor și publiciștilor au fost mobilizate în faimoasa campanie revizionistă. Lozinci, insigne cu harta Ungariei „mutilate” pe piepturile tinerilor, o avalanșă de cărți care reiau vechea teorie rösleriană, publicate în limbi de circulație internațională și difuzate în străinătate, subvenționarea unor oameni politici, magnați ai presei și publiciști din lumea occidentală pentru a face propagandă în favoarea Ungariei și de a întocmi planuri de revizuire pe seama statului român, educația șovinistă din școli — absolut totul a fost mobilizat în încercarea de reîntregire a hotarelor „Ungariei Mari”, „mutilate” prin „Trianonul infam”.

III. Acțiuni de exterminare

a românilor din Transilvania de Nord-Est în timpul ocupației horthyste (1940—1944)

În împrejurările politico-militare de la începutul celui de-al doilea război mondial, cînd Germania nazistă și aliații săi ingenuchiau o bună parte a Europei, s-a pronunțat odiosul Dictat fascist de la Viena din 30 august 1940. Prin această sentință imperialistă a Germaniei hitleriste și Italiei fasciste, un teritoriu de aproximativ 43.000 km² din Transilvania, cu circa 2,6 milioane locuitori, în majoritate români, a fost răpit României și anexat de Ungaria horthystă drept răsplătă pentru politica ei revizionistă, războinică, la remorca imperialismului fascist. În acest teritoriu ocupat de horthystii unguri s-a dezlănțuit un adevărat genocid etnic cu scopul de a schimba cît mai rapid realitățile demografice. Expulzări și execuții în masă, arestări, maltratați și schingiuiți, deportări, profanarea și distrugerea lăcașelor de cult românești, asasinarea sau alungarea peste granița vremelnică a preoților și profesorilor, trecerea cu forța a românilor la cultele de expresie maghiară, interzicerea limbii române în administrație, închiderea școlilor românești, deportarea evreilor în lagărele morții din Germania și trimiterarea a zeci de mii de români în lagăre de muncă forțată au fost cîteva din metodele aplicate cu o cruzime fără seamăn în secolul al XX-lea de autoritățile ungare ocupante, pentru a nimici populația autohtonă și majoritară.

Genocidului antiromânesc practicat de Ungaria i s-a pus definitiv capăt la 25 octombrie 1944, cînd trupele române, aliate cu forțele sovietice, au eliberat Transilvania de nord-est ocupată de horthystii. Tratatul de Pace de la Paris, semnat în februarie 1947, a recunoscut apartenența legitimă a Transilvaniei la România.

IV. Organizații ale emigrației ungare

manipulate împotriva Transilvaniei românești

În România contemporană, stat național unitar, în care se edifică o nouă orînduire socială, lipsită de exploatare și discriminare națională și rasială, românii reprezintă circa 90% din populația de peste 23 milioane a țării, naționalităților conlocuitoare — maghiari, germani, evrei etc. — fiindu-le asigurate prin constituție toate drepturile și libertățile cetățenești.

Ororile produse în cel de al doilea război mondial au făcut să se creadă că un suflu de umanitarism necunoscut se va lăsa asupra popoarelor și că reglementările internaționale privitoare la noua stare de lucruri vor determina pe oameni să înțeleagă că o epocă bazată pe dreptate trebuie să înceapă. Relațiile noi, de prietenie statornicite între cele două popoare vecine român și ungar, beneficiau în plus de avantajul unei ideologii comune și de strădania comună de a edifica aceeași orînduire socială.

Astfel stînd lucrurile, s-ar părea că discutarea în continuare a vechilor animozități politice care au opus cercurile politice din Ungaria horthystă și România burgheză nu-și mai are sensul. Din păcate însă, nu este așa. Nu este așa fiindcă adeptii de azi ai practicilor horthyste, neorevizioniștii contemporani încearcă să abată roata istoriei pe vechiul făgaș al urii și vrajbei între popoare. Agită din nou vechile slogane aberante și irendentiste de tristă notorietate internațională. În Statele Unite ale Americii, în Canada sau în țările Europei occidentale, pretutindeni unde și-au găsit adăpost, neorevizioniștii de inspirație horthystă și-au creat organizații și se străduiesc să facă din ele, ca și în trecut, instrumente de răspîndire a otrăvei naționalismului șovin; deși unele dintre aceste organizații sînt camuflate sub titulatură ca „Federația socialistă a maghiarilor din România”.

Teoriile neștiințifice și „argumentele” istoriografiei și a publicisticii ungare mai vechi, între care și acela al „dreptului istoric” al Ungariei asupra Transilvaniei, au fost completate în anii noștri, de către revanșarii unguri din emigrație — și nu numai de ei — cu noi „argumente” și anume aducînd acuzații statului român cu privire la „etnocidul” și „genocidul cultural” pe care-l practică împotriva maghiarilor din România, insinuează că Transilvania a avut o istorie aparte de cea a restului teritoriului național, cu realități proprii, se pretinde un contact strîns între maghiarii din România și ungurii din Ungaria pentru salvarea din punct de vedere național și cultural a primilor, ajungîndu-se pînă la a se prezenta pe masa Conferinței pentru securitate și colaborare în Europa un proiect de constituire a unei „Republici socialiste independente a Transilvaniei”, în același mod adresîndu-se Congresului Statelor Unite. Lucrări cu pretenții de istoriografie științifică aparute în ultimii ani în Occident, ca *Transylvania and the Hungarian — Rumanian problem*, de Anne Fay — Sauborn și Géza Wan Czege, sau *Transylvania and the theory of Daco-Roman — Rumanian Continuity*, cu subtitlul „on the 2050 th anniversary of a myth”, lucrări care falsifică istoria poporului român și denigrează realitățile din România, au fost răspîndite în diverse țări apusene, adresate marilor ziare și reviste, unor biblioteci, profesorilor unor universități, academiilor, unor personalități politice și științifice, spre a-i ține la curent cu așa-zisa „problemă a Transilvaniei”, care, în afară de a fi un conflict local, ar avea, chipurile, implicații internaționale privind interesele Europei, armonia și pacea în regiunea dunăreană.

(Continuare în pag. 4-6)

Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu

NEOIRENTISM — ALTE MĂȘTI ACEEAȘI FAȚĂ

(Continuare din pag. a 3-a)

Ne întrebăm dacă nu indivizi din rîndul emigrației ungare sînt cei care manevrează publicarea în unele reviste și publicații occidentale, prin intermediari de bună credință dar rău informați sau, pur și simplu, naivi, studii, articole, reportaje tendențioase, prin care peste un milion de istorie a strămoșilor noștri geto-daci și daco-romani, înainte de venirea ungarilor, este aruncat în neant, în care sînt denaturate grosolan momente de însemnătate fundamentală ale istoriei noastre naționale, „slalomul” care se face prin istoria Transilvaniei, ocîindu-se tot ceea ce nu servește pretențiilor revizioniste — cu scopul de a provoca derută. Desigur, în spatele multora din acest gen de lucrări stă emigrația ungară, în care mocnesc cu înverșunare deznădejdie provocate de o istorie ireversibilă, încercînd să mai fluture steagul anacronic al fascismului horthyst, cu toate mijloacele de care este în stare.

Cum se pot crede îndreptățiți să debiteze afirmații complet false și mincinoase, inducînd în eroare opinia publică internațională, despre realitățile din România contemporană, despre „etnocidul” și „genocidul cultural” a căror victimă ar fi cetățenii români de origine maghiară din România, membri ai unui popor care vreme de sute de ani au folosit genocidul ca practică statală, declanșat cu ură și perseverență, deși zadarnic, pentru a schimba raportul numeric dintre românii absolut majoritari, și ocupanții unguri, mereu și absolut minoritari, într-o Transilvanie niciodată ungurească, nici etnic, nici politic, nici administrativ și, mai puțin ca orice, spiritual?

Cum își pot ei imagina, ei, apostolii „Ungariei milenare”, că noi vom putea uita zecile de mii de asasinate și de mutilări sălbătice de după răscoala de la Bobilna (1437), martiriul lui Horea și Cloșca (1785) și al miilor de țărani români contemporani lor, cei 40.000 de morți dintre ai noștri, dintre care multe mii asasinate mișelește, inclusiv femei cu copil în pîntec sau la sîn, din ordinul „tribunalelor de sînge” organizate la 1848—1849, care au dezonorat drapelul revoluției ungare, nenumerabilele acte de etnocid și genocid cultural practicate realmente ca politică de stat a Ungariei dualiste împotriva națiunii române între 1867—1918, cumplitele masacre cărora au căzut victime sute și sute de români în preajma și în data după înfăptuirea istoricului act al Unirii de la Alba Iulia — acte care au culminat între anii 1940—1944, anii hidoși ai Dictatului de la Viena, prin cea mai cruntă și inumană acțiune de desființare a națiunii române din nord-vestul țării, smulșă României de dictatorii fasciști și cedată Ungariei horthyste, fidelul și umilul lor servitor? Trimbițează aceste crude realități ce au durat secole și de care este vinovată „splendida civilizație ungară”, mai noii apologeti ai „Ungariei milenare a Sfîntului Ștefan” și ai horthystului? Spun ei oare omenirii contemporane adevărul crud?

V. Neorevizionism regizat la Budapesta

Faptul că emigrația ungară sovîină și revanșardă defăimează statul și poporul român și îi falsifică istoria nu ne miră și nici nu ne deranjează prea mult. O bună bucată de vreme, sarcina inactivității românilor a fost sarcina exilului unguresc. Nu am dezlăuit însă cine se afla în spatele acțiunii antiromânești a emigrației ungare, faptul că anumite cercuri interesate de la Budapesta, braț la braț cu resturile decadente ale nobilimii și cu supra-viețuitoarii aparatului de stat horthyst merg pe același drum al revanșei. Pentru a contribui la fărîșirea unui climat de liniște și stabilitate internațională, România a adoptat o atitudine reținută, stăruind timp de mai mulți ani să nu se angajeze în polemică, răspunzînd doar cu demnitate și fermitate oricărui amestec din afară în treburile sale.

Însă ceea ce se întîmplă acum în Ungaria vecină este de domeniul incredibilului. În ceea ce privește România, Ungaria anilor de după 1980 pare-se că și-a întors roata istoriei înapoi pe decenii, în anii 1920—1940 ai revizionismului și revanșei. Constatăm încă odată că, față de creațiunea istoriei, Ungaria a rămas în aceeași stare de nemulțumire din todeauna, reușind să transpună în practică această stare de nemulțumire în contra intereselor proprii. Își închipuie oare omul politic, omul de știință și omul de cultură ungar că poate schimba geografia actuală cu ajutorul unor ilustrații ale propagandei? Starea de refuz a așezărilor din Europa centrală și din România, manifestată printr-un revizionism subtil, nu va rămîne fără răspuns din partea acelora care au cunoscut pe propria lor piele jugul puterii ungurești.

Dacă lecturile (și inventariile) lucrărilor cu caracter istoric aparute în ultimii ani în Ungaria, constată odată mai mult că inapoia voită a omului de știință, pusă în slujba unei cauze străine adevărului și dreptății, a rămas o boală incurabilă, pentru că sînt din nou azvîrlite pe piața revizionismului aceleași argumente răsuflete ale lui Rösler, aceleași hărți din vremea lui Rothermere, Sréter, Vellani Dionisi, Ajtay, deci de acum vreo cincizeci de decenii, este din nou folosită obișnuita recuzită a minciunii: citate trunchiate, date false, documente eronate traduse, negarea propriilor izvoare cînd nu sînt convenabile scopului, pentru a ajunge la calomniile și invective într-un stil care produce consternare și stupefacție, atît de departe se află de rigorile cercetării științifice care, pur și simplu, sînt aruncate la gunoi.

Bunăoară, *Atlasul istoric* pentru școlile medii, întocmit de mulți cercetători și doctori în științe, apărut la Budapesta în 1984 (an jubiliar pentru poporul român — patru decenii de la marele act istoric de la 23 August 1944), scoate poporul român de pe teritoriul său de formare pentru mai bine de un mileniu, încercîndu-se repunerea în circulație a pseudoteoriilor despre „pămîntul pustiu” al Transilvaniei la venirea ungarilor din stepele Asiei și, implicit, a „infiltrărilor” tirzii ale românilor. Pentru a-și justifica pretențiile lor asupra Transilvaniei, autorii atlasului aproape că nu-i pomenesc pe români în acest teritoriu pînă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, după cum n-au auzit — este adevărat, intervalele de timp sînt mari — nici de statele feudale românești Moldova și Țara Românească și nici de cei peste 210.000 de luptători români — din care peste 42.000 sînt risipiți în cimitirele de pe teritoriul țării vecine — care au contribuit la eliberarea Ungariei din ghearele horthystului și hitlerismului. Dureros este însă faptul că în aceste falsuri și denaturări istorice sînt educate tinerele gene-

rații, față de care oamenii de știință, cu precădere istorici, au sfînta datorie de a le forma în spiritul cinstei și adevărului, al dragostei și respectului pentru țările vecine, pentru toate popoarele iubitoare de pace și progres.

Acest *Atlas istoric* (care merită să fie pus în ghilimele) n-a fost un incident, pentru că, de dată foarte recentă, în anul 1989, în Ungaria s-a tipărit și difuzat larg în rîndul populației o hartă a Ungariei în hotarele căreia apar cuprinse întinse teritorii din țările vecine: U.R.S.S., R. S. Cehoslovacă, Republica Austria, R.S.F. Iugoslavia și R. S. România. În „compunerea” acestei hărți, insolența și falsul merg pînă acolo încît s-au dat denumiri ungurești ținuturilor și localităților vizate a fi înglobate „regatului milenar”. În aceeași notă de fals și uzurpare sînt prezentate stemele județelor din țările vecine (și ele cu denumiri și desene ungurești), amestecate cu cele ale Ungariei și plasate în ordine alfabetică, pentru a susține apartenența acestor teritorii la aceeași „Ungarie Mare a Sfîntului Ștefan”. Prin aceasta s-a vrut să se înfățișeze — în anul 1989 — imaginea mitică a „Ungariei Mari” sau a „Ungariei Coroanei Sfîntului Ștefan”, publicarea acestei hărți și difuzarea ei în tiraj de masă constituind încă o tentativă grosolană de a reinvia vechea politică a cercurilor revizioniste și revanșarde horthyste, de mult condamnată de istorie și repudiată de popoare cu indignare. Văzînd-o, nu trebuie să neglijăm faptul că o atare hartă, larg difuzată în rîndul maselor, urmărește să semene vrajba și să ațite isteria sovînistă, revanșardă. După cum nici nu putem trece cu vederea faptul că neorevizioniștii contemporani, falsificînd realități istorice incontestabile și hrînindu-se cu visuri deșarte de mărire, încalcă flagrant drepturile imprescriptibile de suveranitate și integritate teritorială ale vecinilor lor, își permit cu insolență să redeseneze după bunul plac hotarele în totală contradicție cu prevederile Tratatului de Pace din 1919—1920 și 1947, pe care Ungaria le semnase. Harta reprezintă, totodată, și o încălcare gravă a Actului final de la Helsinki, între semnatarii căruia se numără și Ungaria, act care înscrie expres recunoașterea actualelor granițe ale statelor europene.

Cu mîhnire constatăm că numărul crescînd de studii, articole, colecții de hărți și alte materiale didactice și propagandistice aparute în Ungaria, din care răzbat, deopotrivă, necunoașterea și falsificarea istoriei poporului român, reaua credință, insulta, atacul la integritatea teritorială a țării, poziții, manifestări care ne reamintesc practici și atitudini revizioniste și reacționare de pe vremea regimului fascist al lui Horthy, li se adaugă, de dată recentă (1986), o amplă sinteză în 3 volume, însușind circa 2000 de pagini, intitulată *Istoria Transilvaniei* (scrisă la Budapesta); ea a apărut în Editura de Științe a țării vecine, fiind realizată de un colectiv de cercetători, avînd ca redactor responsabil pe ministrul culturii, Köpeczi Béla, iar drept colaborator principal pe profesorul universitar Makkai László, care de decenii este cunoscut pentru antiromânismul său înverșunat, drept pentru care s-a specializat de tînr în trucaje istorice (nu este lipsit de interes dacă semnalăm cititorului că ambii sînt originari din Transilvania). Această lucrare de mari proporții nu înseamnă altceva decît o denaturare grosolană a istoriei Transilvaniei și, implicit, a istoriei poporului român. Ea încearcă în mod deliberat să conteste integritatea teritorială a României.

În probleme fundamentale ale istoriei poporului român, cum sînt: continuitatea strămoșilor geto-daci, originea daco-romană, continuitatea în vatra strămoșească, unitatea românilor în evul mediu și statutul lor politic și juridic, lupta de emancipare națională și socială a românilor transilvăneni, marile bătălii purtate pentru neatinare, fărîșirea statului național unitar ca și locul românilor în istoria universală, în toate aceste coordonate esențiale ale trecutului românesc autorii de la Budapesta ai *Istoriei Transilvaniei* se situează la antipodii realității istorice, denaturînd și falsificînd adevărul istoric.

Uimește și indignează faptul că o astfel de lucrare, care sfidează adevărul istoric, falsificînd și denigrînd trecutul multimilenar al poporului român a putut să apară sub egida Academiei Ungare de Științe. Cum se poate admite ca o instituție menită să reprezinte cel mai înalt for de probitate științifică și etică profesională să-și dea girul unei lucrări care nu are nimic comun nici cu știința, nici cu etica, care ignoră, falsifică și denaturează fără scrupule cele mai elementare adevăruri, care reinvie calomniile și teze ce trebuiau de mult îngropate, date uitării.

La fel de gravă trebuie să fie considerată și publicarea în publicații ale Academiei de Științe a Ungariei a unor articole avînd drept autori emigranți unguri — dovadă certă că emigrația ungară merge mîin în mîin cu oficialitățile de la Budapesta — care prin părăsirea țării au devenit trădători, articole ce propagă idei revizioniste, care proslăvesc Ungaria regelui Ștefan I — de acum un mileniu, ba mai mult, încearcă, fie și în mod voalat, să reabiliteze fostul regim horthysto-fascist.

„Tendințele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, în funcție de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale — subliniază președintele Nicolae Ceaușescu — nu slujesc cauzei prieteniei între popoare. Așa cum am mai menționat, de-a lungul vremii, prin secole și milenii, popoarele s-au dezvoltat, s-au așezat pe anumite teritorii, au devenit națiuni și state independente.

Aceasta este o realitate istorică obiectivă și nu poate fi schimbată de nimeni — indiferent dacă place sau nu unor istorici. Nu se poate pune problema de a aprecia popoarele în funcție de data la care s-au stabilit pe un anumit teritoriu, de a face discriminări de drepturi între ele pe această bază, ci pornind de la realitățile istorice, care nu pot fi modificate de nimeni, de a se aplica în mod consecvent o politică de deplină egalitate și respect reciproc între popoare, între națiuni și naționalități, de a respecta entitatea națională a fiecăruia, asigurînd concurența armonioasă, frăția și solidaritatea în lupta comună pentru cauza libertății fiecărui popor, a conviețuirii și colaborării pașnice a tuturor națiunilor.”

Dar toate acestea sînt departe de a epuiza largă gamă de mijloace ale propagandei ungare actuale, în care Ungaria se implică, prin diverse foruri, din ce în ce mai pronunțat. Foarte grav este faptul că, sfidînd obligația elementară a fiecărei țări europene pentru crearea și menținerea unui climat de pace și respect al dreptului

internațional, recente orientări de politică externă ale Ungariei, care pot să pună în pericol securitatea europeană, sînt surprinzătoare și periculoase. Căci cercuri interesate de la Budapesta, chiar personalități investite cu mari răspunderi pe linie de partid și guvern pun din nou în mișcare angrenajul revizionismului. În esență, declarațiile unor oameni politici cu serioase responsabilități susțin, în interviuri acordate agențiilor de presă, în organisme ale O.N.U., în organe de presă create ad-hoc ale unor asociații antiromânești create și ele peste noaptea în Ungaria, că: ungurii din afara granițelor statului ungar sînt parte a națiunii ungare, că în România sînt încălcate drepturile naționalităților conlocuitoare și că Ungaria este foarte interesată de soarta minorității maghiare, că România este unicul caz din Europa și din întreaga lume „unde are loc un fenomen fără precedent: mii de oameni devin pribegi, se desfășoară un atac cu buldozerele împotriva așezărilor naționalităților, a moștenirii culturale...”, aducînd, așadar, o seamă de acuzații nefondate la adresa țării noastre, care nu folosesc nicidecum relațiilor de bună vecinătate între state. Constatăm că pentru unele oficialități ungare definiția pe care dreptul internațional o dă conceptului de națiune, elementele de „comunitate de teritoriu” și „comunitate politică” nu au nici o importanță. Iar definiția suveranității n-ar trebui să se mai facă potrivit dreptului internațional, ci în baza altei concepții „made in Hungary”, în temeiul căreia Ungaria ar avea prerogative de „națiune mamă”, prerogativă pe care ea însăși și-o acordă, considerîndu-se legată printr-o „cerînță naturală” să asigure drepturile naționalității maghiare din România sau din oricare alt stat în care trăiește.

O ultimă știre din Ungaria, de dată foarte recentă, 12 octombrie 1989, în care nu este dificil de depistat simbul unui mare pericol pentru securitatea europeană: în articolul intitulat „Numai o federație de tip elvețian va putea asigura supraviețuirea grupurilor etnice din Transilvania” (Poziția comună a patru uniuni transilvănene), publicat în „Magyar Nemzet” nr. 240/1989, organul central de presă al Frontului Popular Patriotic din Ungaria, se declară, în numele Uniunii mondiale transilvănene, Bund der Siebenbürger e.V. Nürnberg, organizației mondiale transilvănene și Uniunii transilvănene din Ungaria că, întrucît „dictatul” de pace de la Trianon și Tratatul de pace de la Paris din 1947 nu au înfăptuit dreptul de autodeterminare a popoarelor din Transilvania, România nerespectîndu-și în ultimii 70 de ani obligațiile prevăzute în tratatele internaționale cu privire la naționalități, prin metode administrative expulzînd sau strămutînd populația din Transilvania, ceea ce a pus în pericol existența naționalităților care trăiesc acolo; că, întrucît România nu este în măsură să asigure supraviețuirea, existența națională și individuală, libertatea și conviețuirea pașnică a grupurilor etnice din Transilvania, cele patru „organizații” semnate, concluzionează că singura soluție pentru respectarea intereselor tuturor popoarelor și grupurilor etnice care trăiesc în Transilvania ar fi crearea unei Transilvanii federale de sine-stătătoare și suverane, după modelul elvețian. Prin organul comun reprezentativ al acestor organizații, „Confederatio Transylvanica” cu sediul la Viena (atenție!), se solicită concursul O.N.U., Comunității europene, Parlamentului european, guvernelor ungar, german, israelian... și români pentru facilitarea înfăptuirii dreptului popoarelor la autodeterminare și a protejării ființei naționale a „popoarelor” din Transilvania și este solicitat Parlamentul vest-european de la Strasbourg să elaboreze proiectul Federației transilvănene, ce urmează să fie creată după modelul elvețian (sic!).

VI. Adevăruri care trebuie spuse

În încheiere, să mai zăbovim puțin asupra adevărului: în România după Trianon naționalitățile conlocuitoare n-au însumat 14% ca număr de locuitori, România fiind un stat național unitar. Naționalității maghiare, stabilită în unele zone ale Transilvaniei, nimeni nu-i contestă îndreptățirea de a-și păstra originalitatea culturală și dreptul de a participa la beneficiile muncii comune. O participare egală, și la bine și la rău.

Au fost vreodată încălcate drepturile naționalității maghiare în România? Au fost refuzate aceste drepturi așa cum au fost ele refuzate în Ungaria dualistă românilor majoritari? Pot fi acuzate autoritățile române de practicarea unui „etnocid cultural” prin care viața culturală și religioasă a maghiarilor din România ar fi adînc periclitată? Oare n-au auzit neorevizioniștii contemporani, care se pare că n-au altceva mai bun de făcut decît să împrăștie cu noroi și cu venin, de reprezentarea naționalității maghiare, proporțional cu numărul său, în Marea Adunare Națională, forul legislativ suprem al țării, în organele de conducere ale județelor, municipiilor, orașelor și comunelor în care trăiește? Nu știu că județele locuite și de populația maghiară au cunoscut ritmurile de dezvoltare superioare mediei pe țară, spre a i se asigura condiții de viață și de muncă egale cu ale românilor? N-au cunosțință de existența și funcționarea pe plan național a Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară și a 15 consilii județene ale aceleiași naționalități? Nu știu că în județele locuite și de maghiari există școli și secții școlare de toate gradele în limba maghiară, că învățămîntul și manualele sînt gratuite, că studenții maghiari învață în fiecare din universitățile din România? N-or fi auzit neorevizioniștii contemporani nici de numărul considerabil al cărților în limba maghiară publicate în editurile din România, de publicațiile maghiare centrale și județene, de Institutul de teatru pentru maghiari din Tg. Mureș și de Opera maghiară din Cluj-Napoca, de muzee și case memoriale, filarmonici și licee de muzică în care se desfășoară viața culturală a cetățenilor români de naționalitate maghiară și în care se păstrează trecutul său istoric? Le-am profanat și dărîmat noi bisericile, le-am interzis să-și practice religia? Putem să pretindem un răspuns la aceste întrebări.

Indiferent de unde provin — din cercurile reacționare ale emigrației ungare sau din partea unor politicieni, oameni de știință și de cultură, publiciști din Ungaria — denaturarea adevărului, falsificările, inducerea în eroare cu privire la istoria poporului român, întreținerea unei nostalgii utopice a unor vremuri pentru todeauna apuse sînt deosebit de periculoase. Ele nu pot decît să dezbine, să creeze disensiuni, să invenineze atmosfera între două țări și popoare pe care istoria le-a hărăzit cu destinul vecinătății. Cui servește?!

DARUL DEOSEBIRII DUHURILOR

(Continuare din pag. 1-a)

la sine înțele că nu e ușor, mai ales când demonii vin sub chip de îngeri luminoși, și când caută să-și convingă victimele că le vor binele, și că totul va fi spre folosul lor.

Cum să refuzi un inger trimis de Dumnezeu? Mai ales când are grijă să se îmbrace cu toate semnele sfințeniei! Nu numai în înfățișare ci, precum am văzut, și în sfaturi. Cum să nu-l crezi inger luminos, când te îndeamnă la rugăciune și la fapta cea bună? Căci și la aceasta îndeamnă, dar cu scop rău, de pildă pentru mândrie.

O astfel de tovarășie, în pustie, arătarea unui inger, era tocmai ceea ce aducea singuraticilor mîngiere cea mare, răsplată nevoitelor. Era semnul comuniunii cu Dumnezeu, adică asigurarea că ostelile le-au fost primite, și că și-au realizat scopul suprem pentru care părăsiseră lumea. Acest lucru îl exploatau demonii. Dar cei înduhovniciți, cu ajutorul harului Sfintului Duh, cunoșteau viclenia. Știau toți că vederea ingerilor și convorbirea cu ei trebuia mai degrabă refuzată, decît acceptată, tocmai pentru imposibilitatea deosebirii lor.

Pe de altă parte însă, când totuși vine un inger luminos, ca urmare a unor rugăciuni adînci, e greu să-l întorci spatele, și să crezi că la rugăciune și-a răspuns diavolul, deși ipoteza n-ar trebui exclusă, pentru că el se înfățișează tocmai cînd și s-a strecurat în cuget gîndul că ai dobîndit sfințenie prin rugăciune, și atenția lui Dumnezeu. În atenția lui Dumnezeu trebuie să crezi, dar din smerenie nu trebuie să cazi, adică nu trebuie să-ți atribui vreun gînd de sfințenie, vreun merit duhovnicesc. Acestea sînt tainele lui Dumnezeu și nu trebuie să credem că El ni se și arată, de îndată ce am făcut ceva mai deosebit. Cînd cădem într-o astfel de închipuire, se și prezintă celălalt. Închipuirea e ca un fel de sălaș pe care i-l pregătim și i-l deschidem în suflet. Și cînd mai intră și cu chip de lumină, se miră și el cît de ușor a obținut victoria, cît de ușor a fost acceptat.

Îți zici că îl vei încerca, să vezi de care e, și că te vei lepăda de el, dacă îți va părea suspect.

Așa își ziceau și unii dintre Părinții care aveau parte de astfel de vizite în pustie, deși ar fi trebuit să știe că acordul cu primirea lor, chiar sub rezerva încercării, putea fi prima formă a înșelării de care se lăsa cuprinși. Căci cel primît știa să-și consolideze poziția și recunoașterea lui devenea grea, aproape imposibilă. Cel venit nu-și dezvăluia sub nici o formă planurile ultime și chipul adevărat.

Orice apariție de acest fel e, din principiu, pe jumătate o ispită. Acest lucru i-a făcut pe cei mai iusumți Părinți să recomande refuzul tuturor duhurilor care se arată. Dar cînd toată viața ai dorit să guști din dulceața și frumusețea înțelirii cu Dumnezeu și cu lumea Sa nevăzută, e greu să rezisti ispitei, cînd și se oferă o astfel de posibilitate. Ești ispitit să zici: Poate e chiar de la Dumnezeu! Mai ales că așa se prezintă, așa se recomandă. Îndeamnă pe credincios să se roage și să facă fapte bune! Ar putea un duh rău să lucreze în favoarea lui Dumnezeu?

De ispita duhurilor rele mulți au știut să se apere. Dar nu toți. Sfintului Casian Romanul i s-a povestit un astfel de caz de către Ava Moise, cînd l-a vizitat la chilia lui din Thebaida Egiptului:

Un bine cunoscut monah din Mesopotamia trăia în mare înfrinare de la toate, și devenise model de viață duhovnicească al multora. După o vreme începu să aibă vedenii, adică să i se arate duhuri. Îi făceau descoperiri adevărate, adică îl învădădă de proorocii care se confirmau. Îl asistau la rugăciune și îi dădeau sfaturi bune.

Își suspendase cu totul bănuielele. Toate însă merseră normal pînă într-o zi cînd duhurile îi arătară în vedenie un tablou magnific în care, pe un ecran imens, de o parte apăreau apostolii și martirii creștini, nevoitorii din pustie, toți cu înfățișări de spectre confundate în întuneric, adevărate schelete lipsite de orice bucurie, căzute în ultima nenorocire, aflate în fundul iadului. De partea opusă era poporul iudeu, cu Moise în frunte, și cu patriarhii și cu preoții, tresăltînd de bucurie și strălucind de lumină, desigur în rai. Ingerul îl îndemna pe îmbunătățitul monah să interpreteze vedenia în sensul că aceasta din urmă, religia Vechiului Testament era religia cea adevărată, și să treacă la ea, să părăsească creștinismul și pe Iisus.

Mijlocul era să accepte circumciderea, semnul religiei lui Moise. A doua zi merse cu toată încredințarea și se circumcise. Așa își pierdu mîntuirea. Neștiind să deosebească duhurile, căzu pradă iluziei trimise de demoni, scrie Sfintul Casian Romanul.

Comentînd această istorisire a Avei Moise, Sfintul Gherman din Dacia Pontică (Dobrogea de azi) care o ascultase de la Ava Moise împreună cu Sfintul Casian Romanul, spuse:

„Deosebirea duhurilor, discernămintul este izvoarul și rădăcina tuturor virtuților”.

Pomenind pe Sfinții Arhangheli MIHAIL și GAVRIL

(Continuare din pag. 1-a)

vednicile de laudă, Mihaile Arhanghele” (Laudele sârbătorii).

Tradiția Bisericii spune că Sf. Mihail s-a opus răzvrătirii lui Lucifer și a rămas credincios și ascultător de Dumnezeu, arătînd dragoste și rivnă față de tot binele omenirii, pentru care lucrează neobosit. De aceea Dumnezeu l-a așezat mai mare voievod peste Cetele cerești. Sinaxarul zilei zice că Sf. Mihail a văzut viclenia lui Lucifer, a adunat cetele cerești și le-a grăit: „Să luăm aminte ce au pățit cei ce erau cu noi... iar acum sînt în întuneric...”.

Sfînta Scriptură arată multe fapte bune ale Sf. Mihail. El a scăpat pe Avraam și pe Lot de la moarte cînd a ars Sodoma și Gomora, pentru fărdelegile lor (Fac. 19). El a ocrotit pe Iacob de răutatea fratelui său Esau (Fac. 28); a scos pe evrei din robia egipteană și a călăuzit pe Iisus Navi și pe poporul ales în Canaan. Grijă sa față de noi este nesfîrșită, de aceea Biserica noastră îl cîntă: „Cela ce ești mai mare ceteilor și apărător al îngerilor îndreptători, mai mare Voievod, Mihaile, mîntulești din toată nevoia și necazul, din boale și din păcate cumpilate, pe cei ce te laudă cu tot adevărul și te roagă pe tine, mărte, că fără de materie fiind, cu adevărat vezi pe cei fără de materie și cu cununa cea negrăită a slavei Stăpînului ești strălucit...” (Litia sârbătorii).

Alături de Sf. Mihail cîntim cu mare laudă pe Sf. Arhanghel Gavril care a tălmăcit vedeniile proorocului Daniil (8, 16, 21) și l-a făcut să înțeleagă că va veni Mesia-Hristos după 70 de săptămîni de ani (9, 21—25). Preotului Zaharia l-a adus știră că Elisabeta va naște fiu pe Ioan Botezătorul (Lc. 1, 11—19); asemenea pe Ioachim și Ana l-a anunțat despre nașterea Sfintei Fecioare Maria. Și tot el a îngrijit-o în templu, după cum spune cîntarea Bisericii: „Astăzi Sfînta Sfințelor se bucură și cea îngerilor cu țările prăznuiește. Cu care împreună și noi cu Gavril strigăm: Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine, cel ce are mare milă” (Litia).

Arhanghelul Gavril a adus lumii, la Nazaret, Buna-vestirea, Intruparea Fiului lui Dumnezeu din Sf. Fecioară Maria (Lc. 1, 31). De aceea Biserica îl preamărește de-a pururi, cîntîndu-i: „Mîntea cea mai înainte de vecl, a doua lumină te-a arătat pe tine, Gavrilule, care cu împărășii dumnezeiești luminezi toată lumea și ne descoperi nouă taina cea din veac dumnezeiască cu adevărat mare, pe Cel ce s-a ntrupat în pîntecele fecioresc

Care a fost fără de trup și s-a făcut om, ca să mîntuiască pe om” (Vecernia sârbătorii).

În viața Mîntuitorului Hristos, Arhanghelul Gavril are un rol deosebit. El s-a arătat în vis lui Iosif și l-a sfătuit să nu o părăsească pe logodnica sa, Maria, pentru că prin ea este lucrarea Sf. Duh (Mt. 1, 18—20). El a adus lumii bucuria că s-a născut Mîntuitorul Hristos în orașul Betleem și împreună cu el toate oștile îngerilor laudă mare minune cîntînd: „Mărire intru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace între oameni bunăvoire” (Lc. 2, 8—15). Apoi, cînd viața Pruncului divin a fost în primejdie, Arhanghelul Gavril l-a salvat de la moarte sigură, pentru că a sfătuit pe Sf. Iosif să-l ducă degrab în Egipt împreună cu mama sa, Maria (Mt. 2, 14). După moartea lui Irod cel crud, el s-a arătat din nou lui Iosif în Egipt și l-a îndemnat să se întoarcă în Nazaret (Mt. 2, 19—23).

Părinții Bisericii spun că Sf. Gavril a prăvălit piatra de pe ușa mormîntului — pentru noi, ca să vedem mormîntul gol — după ce Domnul a înviat, iar femeilor miroșioase le-a vestit că El s-a sculat! (Mt. 28, 6). Pentru credința, ascultarea și slujirea desăvîrșită a Sfinților Mihail și Gavril, Dumnezeu l-a umplut de har și tuturor celor ce se roagă lor sint de mare folos și ajutor. El ne izbăvește din robia celui viclean și dăruiește viață fericită tuturor celor ce li se închină cu credință. În frunte cu Maica Domnului, care este ușa mîntuirii noastre, întreg Soborul Sf. Arhangheli se roagă lui Dumnezeu să ne dea iertare de păcate, să săvîrșim bine călătoria acestei vieți și să dăm răspuns bun la înfricoșata judecată a lui Hristos-Dumnezeu.

Să cîntim pe Sfinții Arhangheli cu toată cuvința, cu credință și cu dragoste și să le cerem ajutor pentru ca să fim izbăviți din primejdii și din nevoi, cum au izbăvit pe cei trei tineri în captivul de foc din Babilon. Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne călăuzească și să ne ocrotească în viața cu îngerii Săi, ca odinioară pe tînărul Tobie, care, prin îngerul Rafail, a găsit leacul vindecării tatălui său de orbire cea trupească.

Pomenind pe Sf. Arhangheli Mihail și Gavril cu inimă curată, într-un glas să strigăm cu cîntări: „Lăudați pe Domnul toți îngerii lui! (Ps. 148, 2). Ziceți din toată inima: „Mai marilor voievozi ai oștilor cerești rugămă-vă pe voi, noi nevrednicii, ca prin rugăciunile voastre să ne acoperiți, pe noi cu acoperămintul aripilor slavei voastre netrupești, pîzindu-ne pe cei ce cădem cu dinadinsul și strigăm: Mîntuiește-ne din nevoi, ca niște mai mari peste cetele puterilor celor de sus” (Tropar).

La inaugurarea monumentului, 9 mai 1952, au participat autoritățile locale, un numeros public din Căuaș și așezările vecine, cîțiva dintre foștii combatanți ai Regimentului 40 Infanterie, care, în octombrie 1944, au luat parte la luptele din zonă, după cum și rudele unora dintre ostașii căzuți pentru eliberarea comunei.

În încheierea festivității, participanții au depus coroane de flori la cele două monumente și la mormîntul celor 13 ostași români din Regimentul 40 Infanterie, căzuți eroic la datorie, și care se află înmușcați în cimitirul comunei.

În anii următori, cadrele didactice și elevii școlii au realizat un mic muzeu, în care — printre altele — sînt expuse și unele piese cu specific militar — tevi de puști, tuburi de proiectile de artilerie, căști de oțel etc. — vestigiile ale războiului antihitlerist, adunate de pe hotar cu ocazia muncilor agricole.

Cimitirul și monumentele eroilor din Căuaș, bucurîndu-se de cinstirea cuvenită din partea urmașilor, atestă înaltele calități morale și ostășești ale înaintașilor, jertfa acestora pentru cucerirea libertății și fericirea patriei.

Din A G E N D A

Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST

● **Marți, 29 august a.c.** cu prilejul sârbătorii „Tăierii capului Sf. Ioan Botezătorul” P.F. Patriarh Teoctist a slujit Sf. Liturghie la Mănăstirea Secu din zona Neamțului, a săvîrșit o hirotonie și a ținut cuvînt de învățătură.

● **Duminică, 3 septembrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist a săvîrșit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană din Iași, ținînd și predica zilei.

● **Vineri, 8 septembrie a.c.** P.F. Sa a vizitat Mănăstirea Putna din județul Suceava, slujind Sf. Liturghie în biserica mănăstirii, săvîrșind o hirotonie și ținînd bogat cuvînt de învățătură pentru monahii și credincioșii care au luat parte la sf. slujbă.

● **Duminică, 10 septembrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist a săvîrșit slujba de resfințire a bisericii parohiale din Vicovul de Jos, județul Suceava, cu care prilej a săvîrșit o hirotonie și a ținut cuvînt de învățătură și zidire sufletească, elogiînd rivna parohienilor și munca preotului paroh pentru Casa Domnului.

● **Duminică, 1 octombrie a.c.** La Catedrala patriarhală P.F. Sa a slujit Sf. Liturghie, săvîrșind hirotonia întru diacon a Profesorului Mihai Platică de la Seminarul Teologic din București. Predica zilei a fost rostită de P. Cuv. Arhim. Grichentie Damian, slujitor al Catedralei.

● **Luni, 2 octombrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Eminența Sa Dr. Moses Rosen, Șef Rabinul Cultului Mozaic din țara noastră. Convorbirile care au avut loc cu acest prilej s-au desfășurat într-o călduroasă atmosferă de stimă reciprocă.

● **Joi, 5 octombrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist însoțit de P. S. Episcop-vicar Patriarhal Nifon Ploieșteanul și P. S. Episcop-vicar Roman Ialomîțeanul, împreună cu membrii Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor a făcut o vizită de lucru la cîteva obiective bisericești din județul Prahova: șantierul de restaurare a picturii de la biserica Mănăstirilor Țigănești și Ghighiu, șantierul de restaurare a bisericii parohiale „Sfinții Voievozi” din orașul Urlați, precum și șantierul de consolidare a bisericii din lemn și restaurare a picturii, de la Schitul Cricov, localitatea Jercălăi.

● **Duminică, 8 octombrie a.c.** P.F. Sa a slujit Sf. Liturghie la biserica Mănăstirii Radu Vodă, Paraclisul Seminarului Teologic din București, săvîrșind hirotonia întru preot a P. C. Diac. Mihai Platică, și hirotonia întru diacon a lui Nicu Octavian, ambii profesori la Seminar. A vorbit despre responsabilitatea cadrelor didactice de la Seminariile și Institutele Teologice pentru formarea noilor generații de slujitori ai altarelor străbune.

● **Marți, 10 octombrie a.c.** Sub președinția Prea Fericitului Patriarh Teoctist s-au desfășurat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, care a rezolvat problemele eparhiale curente.

● **Miercuri, 11 octombrie a.c.** La Palatul Patriarhal, sub președinția Prea Fericitului Patriarh Teoctist a avut loc ședința Permanenței Consiliului Național Bisericesc, care a acordat ajutoare unor parohii din toate eparhiile care au șantiere de reparații și pictură bisericească.

— P.F. Patriarh Teoctist însoțit de P. S. Episcop-vicar Roman Ialomîțeanul și alte persoane de răspundere din cadrul Serviciului de Studii și Învățămînt al Cancelariei Sf. Sinod și Arhiepiscopiei Bucureștilor, a prezentat pe noul Director al Seminarului, Prof. Dr. Dumitru Colotelo, ținînd un cuvînt privind grija și răspunderile care revin Școlilor teologice, în formarea noilor generații de slujitori ai altarelor.

● **Vineri, 13 octombrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist a prezidat ședința Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Iașilor, care a rezolvat probleme curente și a acordat ajutoare pentru bisericile din eparhie care au șantiere de pictură și reparații.

● **Simbătă, 14 octombrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist împreună cu P. S. Episcop Eftimie al Romanului și Hușilor și P. S. Episcop-vicar Pimen Suceveanul a săvîrșit Sf. Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Iași cu prilejul sârbătorii Prea Cuvioasei Paraschiva, ale cărei Sfînte moaște împodobesc acest sfînt așezămînt, rostind bogat cuvînt de învățătură și zidire sufletească.

● **Duminică, 15 octombrie a.c.**, P.F. Sa a luat parte la Sf. Liturghie săvîrșită în Catedrala Mitropolitană din Iași de P. S. Episcop Eftimie al Romanului și Hușilor și a ținut cuvînt de învățătură.

● **Luni, 16 octombrie a.c.**, P.F. Sa a vizitat șantierul de pictură în frescă la noua biserică din localitatea Victoria, județul Botoșani, satul de obîrșie.

● **Joi, 19 octombrie a.c.**, P.F. Sa a primit pe Excelența Sa Dl. Mazel Zvi, ambasadorul Israelului la București, într-o vizită de prezentare la începutul misiunii sale diplomatice în țara noastră. Au fost de față P. C. Pr. Alexandru Tudor, Consilier Patriarhal și P. Cuv. Arhimandrit Irineu Pop, noul superior al Așezămintelor românești de la Ierusalim și Iordan.

● **Simbătă, 21 octombrie a.c.**, P.F. Sa a primit pe P. C. Pr. Costică Popa, parohul Bisericii române din Caracas, Venezuela, parohie aflată sub oblăduirea spirituală a Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române pentru America și Canada.

— A primit pe Dl. Peter Henn, Vicepreședinte al Fundației „Pro Oriente”, director general al firmei de mașini tipografice „Brüder Henn”, de la Viena, Austria, care a participat la Tîrgul internațional București cu exponatele sale. A fost de față P. C. Pr. Sabin Verzan, Consilier Patriarhal.

● **Duminică, 22 octombrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist a resfințit Catedrala Sf. Ioan Botezătorul din Ploiești și a slujit Sf. Liturghie, hirotonind un preot și un diacon. La slujba de resfințire au mai luat parte P. C. Pr. Octavian Popescu, Vicarul Administrativ al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P. C. Pr. Prof. Dumitru Popescu, Rectorul Institutului Teologic din București, P. Cuv. Arhim. Casian Crăciun, Protopopul locului, Pr. Ștefan Săvulescu și alți preoți. După darea de seamă a preotului paroh Vasile Popescu, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a rostit cuvînt de învățătură.

În aceeași zi a vizitat Mănăstirea de maici Ghighiu de lângă Ploiești unde se restaurează pictura de la biserica mare a Sf. Lăcaș.

● **Marți, 24 octombrie a.c.**, P.F. Sa a primit pe noul Ambasador al Argentinei la București, Excelența Sa Dl. Raul Gonzales Arquati, cu soția. Au fost de față: P. C. Pr. Dumitru Popescu, Rectorul Institutului Teologic din București și P. Cuv. Protos. Daniel Ciobotea, Consilier patriarhal.

(Continuare în pag. 6-a)

În memoria eroilor căzuți la datorie

(Continuare din pag. 1-a)

cînd s-au inaugurat Troița și Obeliscul dedicate memoriei eroilor căzuți în războiul antihitlerist, mi-a revenit în memorie figura luminoasă și demnă a caporalului Gheorghe Reclian, care a căzut pentru eliberarea noastră, a celor din Căuaș, de sub jugul fascist”.

Primul dintre aceste monumente este o Troiță de lemn sculptat, așezată lângă intrarea în biserica ortodoxă română din localitate, opera sculptorului local Ștefan Rozinca, care împreună cu cumnații săi: Gheorghe Mihail și Ambrozie Podină, a suportat toate cheltuielile.

Realizată din lemn de stejar, în formă de cruce, frumos și bogat împodobită, înaltă de trei m, pe troiță s-au dăltuit următoarele inscripții: „În amintirea eroilor căzuți pentru patrie”, iar mai jos: „Ridicată de Ștefan Rozinca, Gheorghe Mihail și Ambrozie Podină. 1945.VII.15”.

Festivitatea inaugurală a troiței a avut loc la 15 iulie 1945, în prezența autorităților locale și a unui numeros public, alcătuit din localnici și oameni din satele vecine. Cu acel prilej, elevii școlii primare și tinerii din comună au prezentat un bogat program artistic, dedicat eroilor și victoriei asupra fascismului.

Tot pentru a cinsti memoria celor căzuți în războiul antihitlerist, în 1952 a fost ridicat un al doilea monument al eroilor, dispus în piața din centrul comunei.

Acesta este un obelisc din beton, cu baza dreptunghiulară, înalt de 2,5 m, așezat pe un soclu, alcătuit din două trepte. Pe obelisc s-a încastrat o placă de marmură pe care scrie: „Glorie eternă eroilor căzuți în lupta de eliberare de sub jugul fascist. 1944—1945”. Iar pe latura din față a primei trepte din postament a fost aplicat muiajul în relief a două arme încrucișate și al unei căști de oțel.

STĂRUINȚA ÎN RUGĂCIUNE

Rugăciunea ține de esența religiei. Ea este religie în lucrare, dialog cu Dumnezeu. Rugăciunea constă în înălțarea sufletului la Dumnezeu spre a-L preamări, a-L cere ajutorul și a-I mulțumi pentru tot binele pe care ni l-a dat și ni-l dă necontenit (Catehismul creștinului dreptcredincios, 1956, p. 58).

Prin rugăciune dăm minții cea mai bună întrebuințare. Timpul petrecut în rugăciune este trăire în lumina vieții. Există diferite forme de rugăciune: de mulțumire, de mărturisire, de cerere. Indiferent de formă însă, rugăciunea este o expresie de preamărire adusă lui Dumnezeu. Iar cea mai înaltă formă de laudă adresată lui Dumnezeu este cuprinsă în cuvintele: „Că Ție se cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh”. Lauda adusă lui Dumnezeu în rugăciune, sub toate formele ei, este ea însăși dar dumnezeiesc. Chemarea launtrică spre convorbire cu Dumnezeu, năzuința spre ajutorul Lui, spre viața veșnică și adevărată este dar al milostivirii dumnezeiești. Fiind dar dumnezeiesc rugăciunea conține, în sine, un bun pe care nimeni și nimic nu-l poate înlocui.

Rugăciunea este „cheie de aur”, prin mijlocirea căreia ni se deschid cămărilor milostivirii cerești. Ea este răsunare dumnezeiască pe care „credinciosul o poate face acasă sau în altă parte, singur sau împreună cu alții prin grai sau numai în gând (idem, pag. 58). În orice vreme și în orice loc, în rugăciune sufletul se deschide în fața Duhului dumnezeiesc de la care primim har, lumină, viață, putere duhovnicească. Sfântul Ioan Gură de Aur accentuează valoarea și însemnătatea rugăciunii, de la leagăn și pînă la mormînt, spunînd că „fără rugăciune viața noastră duhovnicească flămânzește, însetează și moare. Bucuriile din această lume sînt nestatornice fără binecuvîntarea pe care o primim în sfința rugăciune”.

La temelia rugăciunii stă avîntul credinței, certitudinea atotputerniciei și atotprezenței lui Dumnezeu. În această credință intrăm în legătură personală și tainică cu Dumnezeu, ne apropiem de El și, în același timp, și de semenii noștri, de vreme ce toți oamenii sînt filii ai aceluiași Părinte și frați în Hristos-Domnul. Credința în puterea nemărginită a lui Dumnezeu, în milostivirea Lui, atrage asupra noastră harul făcător de minuni.

Dacă la temelia rugăciunii se află credința, rădăcinile în această temelie sînt constituite din virtutea dragostei de Dumnezeu și a nădejzii în El. Dragostea de Dumnezeu hrănește avîntul spre nemărginire, îndeamnă inima să stea de vorbă cu Proniatorul și cu sfinții.

Atunci cînd credința, nădejdea și dragostea sînt puternice și rugăciunea este caldă, profundă, înaripată, iar sufletul se roagă în mod necesar. Nu poate să nu se roage. Dumnezeu este din om nu poate să nu fie în comunione cu Izvorul vieții de la care vine, întru care este și spre care călătorește ca spre o țintă finală.

Rugăciunea se face tare, curată și aducătoare de har pe măsura stăruinței și a smereniei. De aceea credinciosul se roagă chiar și atunci cînd se dă impresia că rugăciunea lui nu este ascultată și primită. Adevăratul credincios împlinește, în tot locul și în toată vremea, cuvintele Mîntuitorului: „Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide” (Matei 7, 7). Cereți, pentru că nici o rugăciune nu se risipește în zadar. Nici una nu se pierde fără rost. Toate ajung la tronul dumnezeiesc, îl ridică pe om la cinstea de teolog. Toate ne luminează calea și ne întăresc voința împotriva puterilor răului.

Săvîrșită în numele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos (Ioan 16, 23), rugăciunea îl ridică pe om la cinstea de teolog pentru că în limba lui strălucete adevărul Ziditorului. Familia în care părinții, copiii, nepoții se roagă este o familie în care membrii ei grăind cu Dumnezeu îndeplinesc una din condițiile esențiale ale atributului de teolog. Într-o astfel de casă se cultivă respectul de sine, respectul și iubirea pentru altul, a fiilor față de părinți, față de bunici și, în același timp, crește și autoritatea părinților în fața copiilor. Timpul petrecut în rugăciune este un cîștig absolut sigur pentru menirea noastră în această lume și pentru împlinirea destinului fericit pe planul veșniciei.

Să facem, drept aceea, din rugăciune, o comoară nestemată spre sfințirea întregii noastre vieți. Să împlinim îndemnul Sfintei Scripturi: „Rugați-vă neîncetat”; „La rugăciune dați-vă toată stăruința”; căci prin ea zbuciumul sufletului se prefăce în pace, durerea se transformă în mîngiere, iar viața, cu toate încercările ei, într-o necontenită binecuvîntare.

Pr. Gh. Răpulea

Din A G E N D A Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST

(Continuare din pag. a 5-a)

● **Joi, 26 octombrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh împreună cu II. PP. SS. Mitropoliți Nestor al Olteniei și Nicolae al Banatului a săvîrșit Sf. Liturghie la biserica „Sf. Nicolae-Vlădica” din București, țînd predica zilei. Cu acest prilej a hirotonit un preot și a hirotesit întru arhimandrit pe P. Cuv. Protos. Irineu Pop, noul superior al Așezămintelor românești de la Ierusalim și Iordan.

— Împreună cu alți ierarhi, membri ai Sf. Sinod, conducători și reprezentanți ai Cultelor, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat parte la Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, unde printre vorbitori s-a aflat și I. P. S. Nicolae Mitropolitul Banatului.

● **Vineri, 27 octombrie a.c.** Prea Fericitul Patriarh Teoctist a participat, în calitate de deputat, la lucrările sesiunii a zecea de celei de a IX-a legislaturi a Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România.

● **Duminică, 29 octombrie a.c.** Cu prilejul încheierii lucrărilor de reparații și pictură, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a răspuns cu părintească dragoste invitației de a lua parte la resfințirea bisericii parohiale „Popa Nan” din București, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”. La momentul potrivit a hirotonit un nou preot și a rostit cuvînt de învățătură, după care a săvîrșit hirotesia întru Iconom Stavrofor a preotului paroh Victor Frangulea, dirijorul Coralei preoților din Capitală, ca prețuire pentru munca depusă.

● **Marți, 31 octombrie a.c.** — Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit în audiență pe Excelența Sa Domnul Demetrio Boescu, ambasadorul Venezuelei la București, într-o vizită de rămas bun, la încheierea misiunii sale în țara noastră. Au fost de față: P. S. Episcopvicar patriarhal Nifon Ploieșteanu și P. C. Pr. Alexandru Tudor, Consilier patriarhal.

Definiția de credință a Sinodului VII Ecumenic (Niceea, 787)*

Sfîntul și Marele Sinod Ecumenic intrunît prin harul lui Dumnezeu și decretul preaevlavioșilor și de-Hristos-iubitorilor noștri împărați Constantin și Irina, mama lui, pentru a doua oară la Niceea, în strălucita metropolă a provinciei Bithynia, în sfința lui Dumnezeu biserică cea numită Sofia, urmînd Predania Bisericii Sobornicești („Catolice”, Universale), a definit cele orînduite mai jos.

1. Cel ce ne-a dăruit nouă lumina cunoștinței și ne-a izbăvit pe noi din întunericul nebuliei idolești, Hristos Dumnezeu nostru, făcîndu-și Mircea neavînd pată sau zăbrăcitură (Efes. 5, 27) Biserica Lui cea Sfințită și Sobornicească, a făgăduit să o păzească pe ea și a întărit aceasta zicînd ucenicilor Lui: „Iar Eu sînt cu voi pînă la sfîrșitul veacului” (Mt. 28, 20); și a dat această făgăduință nu numai acestora, ci și nouă celor ce am crezut în Numele Lui prin ei. Deci unii, nesocotînd acest dar, ca unii îmbođituri de vrăjmasul cel amăgitor, s-au sculat împotriva cuvîntului celui drept și, împotrindu-se Predaniei Bisericii Sobornicești, au răstăcit în înțelegerea Adevărului și, cum spune proverbul: „au rătăcit osiile (cărului) pe cîmp și au strîns în mîini lipsa de rod” pentru că au îndrăznit să defăimeze buna podoabă cea cu dumnezeiască vrednicie a sfințelor așezăminte, zicînd că sînt preoți fără să fie însă, și despre care Dumnezeu strigă prin Proorocul: „Păștori mulți au strîcat via Mea, au întințat partea Mea” (Ier. 12, 10). Căci urmînd unor bărbați neștiințivi și încrezîndu-se în cugetele lor au acuzat Sfînta lui Hristos Dumnezeu Biserica cea aflată în armonie cu El și nu au mai deosebit între ce e sfinț și ce e necurat, numînd Icoana Domnului și a Sfinților Lui asemenea cu statuile idoloilor celor satanicești. De aceea, Stăpînul Dumnezeu, nesuportînd să vadă pe cei care-L ascultă nimicînd de o asemenea stricăciune, ne-a convocat, ca a Lui bunăvoință prin zelul și porunca cea dumnezeiască a preacredincioșilor noștri împărați Constantin și Irina, pe noi, întîlștătorii și mai mari preoți de pretutîndeni, ca dumnezeiască Predanie a Bisericii Sobornicești să primim o confirmare (ratificare) printr-un vot comun.

2. Cercetînd, deci, și chitizînd noi cu toată exactitatea și urmărînd scopul adevărului, nu suprimăm nimic, nu adăugăm nimic, ci păzim neșicurate toate cele ale Bisericii Sobornicești și, urmînd Sfințelor sase Sinoade Ecumenice, mai întîi cel untrunît în strălucita metropolă a Niceei și cel untrunît după el în de-Dumnezeu-păzita cetate împăratească (Constantinopol), „credem într-unul Dumnezeu”... (urmează textul SIMBOLULUI DE CREDINȚĂ NICEO-CONSTANTINOPOLITAN).

Ne scribim însă și anatematizăm pe Arie și pe cei împreună cugetători cu el și părtași la reaua și nebunească lui opinie, ca și pe Macedonie și pe cel din jurul lui bine numiți pnevmatomași (luptători împotriva Duhului Sfînt). Mărturisim și că Stăpîna noastră, Sfînta Fecioară Maria, e în mod propriu și adevărat Născătoare-de-Dumnezeu ca una ce a născut după trup pe Unul din Sfința Treime, Hristos Dumnezeu nostru precum a dogmatizat mai întîi și Sinodul untrunît la Efes și care a scos din Biserică pe neevlaviosul Nestorie și cel împreună cu el ca unii ce introduceau o dualitate personală (în Hristos). Împreună cu care mărturisim și cele două firi ale Celui ce s-a întrupat pentru noi din Precurata Născătoare-de-Dumnezeu și pururea Fecioara Maria, pe Același cunoscuțu-L a fi Dumnezeu desăvîrșit și om desăvîrșit, precum a rostit cu glas mare și Sinodul de la Chalcedon care a scos din staulul dumnezeiesc, ca pe unii ce blasfemiau, pe Eutihie și Dioscor, respingînd totodată departe, împreună cu aceștia, și pe Sever, Petru, și mult-blasfemia-toarea și strînsa întreoalță dar scrie, împreună cu care anatematizăm și miturile lui Origen, Evagrie și Didim cum a făcut-o și al cincilea Sinod untrunît în Constantinopol. Propovăduim apoi și două voinți și două lucrări în Hristos potrivit proprietății fiilor, în același mod în care le-a strigat cu glas mare și al șaselea Sinod untrunît iarăși în Constantinopol și care a dezavuat pe Serghie, Onorio, Chir, Pir și Macarie cei ce nu voiau evlavia dreptei cinstiri și pe cei ce cugetă la fel cu ei.

3. Și concentrînd pe scurt totul spunem: păzim fără nici o inovație toate Predaniile bisericesti care ne-au fost instituite atît în scris cît și nescrie. Intre care una este și întipărirea (închipuirea) zăvăririi icoanelor ca una ce consună cu istoria propovăduirii Evangheliilor și ne

este un folos asemănător (cu acelea) spre încredințarea întrupării celei adevărate și nu după închipuire a lui Dumnezeu Cuvîntul; căci cele ce indică unele pe altele fără îndoială se și explică unele pe altele.

4. Acestea stînd așa, mergînd noi pe calea împăratească și urmînd învățăturii de-Dumnezeu-grăitoare a Sfinților noștri Părinți și Predaniei Bisericii Sobornicești — căci știm că ea este a Duhului Sfînt care locuiește într-însa — hotărîm cu toată rigoarea și cuvîntul ca, alături și asemenea cu semnul (tipul) cinstel și de-viață-făcătoare Crucii, să fie reasezate în sfințele lui Dumnezeu biserică, pe sfințele vase și veșminte pe ziduri și pe scinduri, pe case și pe drumuri, și veneratele și sfințele Icoane făcute din culori și din mozaic, ca și din orice altă materie potrivit, și anume: Icoana Domnului și Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, a Prea Curatei Sfîntei Stăpînei noastre de-Dumnezeu-Născătoare, a cinstiților Ingeri și ale tuturor Sfinților și Cuvioșilor bărbați. Căci cu cît se vor vedea mai des (Aceștia) în întipărirea lor în Icoane, cu atît și cel ce le contemplă sînt înălțați spre amintirea și dorirea prototipurilor lor, și le vor da sărutare și închinare de cinstire, nu însă și adorea adevărată care, potrivit credinței noastre, se cuvine numai Dumnezeiștii Firi (a Sfințel Treimi), ci în același chip ca și la semnul (tipul) cinstel și de-viață-făcătoare Crucii, la Sfințele Evanghelii și la celelalte așezăminte sfințe, iar spre cinstirea lor să se facă și aducere de familie și lumini, precum era obiceiul evlavios și la cel din vechime; căci „cinstirea icoanei trece la prototipul ei” (Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfîntul Duh*, cap. XVIII, 45), și cel ce se închină Icoanei se închină în ea ipostasului celui înscris (zăvărit) în ea.

5. Căci așa se întărește învățătura Sfinților noștri Părinți, adică Predania Bisericii Sobornicești celei ce a primit Evanghelia de la o margine la alta a pămîntului. Așa urmăm lui Pavel celui ce a grăit în Hristos (II Cor. 2, 17) și întregii dumnezeiești cete a Apostolilor ca și sfințeniei Părinților, „țînd” adică cu țările „predaniile” (II Tes. 2, 14) pe care le-am primit (de la ei). Așa cîntăm Bisericii cîntările de biruință mai înainte grăite de Proorocul: „Bucură-te foarte, fiica Sionului! Vesteste fiica Ierusalimului! Veselește-te și te bucură din toată limba ta! Că Domnul a ridicat de la tine nedreptățile potrivnicilor tăi, te-a izbăvit din mîinile vrăjmasilor tăi. Domnul este împărat în mijlocul tău. Nu vei mai vedea rele” (Sof. 3, 14-15) și pace va fi peste tine în veac.

6. Iar pe cei ce îndrăznesc să gîndească sau să învețe altfel, sau să nesocotească niște eretici blestemați. Predaniile bisericesti și să cugete o inovație oarecare a lor, sau să scoată afară ceva din cele așezate în biserică, fie Evanghelie, fie semnul (tipul) Crucii, fie zăvăririle de icoane sau moaștele vreunui mucenic, sau să cugete strîmb și cu viclenie să răstoarne ceva din Predaniile instituite ale Bisericii Sobornicești, încă și să se folosească de Sfințele Vase ca de niște vase comune, sau de cinstite Mănăstiri (ca de niște locașuri comune) — dacă sînt episcopi să se caterisească (să fie depuși din treaptă), iar dacă sînt monași sau laici să fie îndepărtați de la împărtășanie (excomunicați).

Diac. asist. Ioan I. Ică

* Definiția a fost adoptată de cel 367 de Părinți ai Sinodului în penultima lui sesiune, a șaptea, la 13 octombrie 787; ea este alcătuită din următoarele părți: 1. preambul care expune circumstanțele care au dus la întrunirea Sinodului; 2. reconfirmarea și receptarea Simbolului niceo-constantinopolitan, și a deciziilor dogmatice și anatematismelor celor 6 Sinoade Ecumenice anterioare (325; 381; 431; 451; 533 și 681); 3. fidelitatea totală a Sinodului față de Tradiția patristică a Bisericii Sobornicești; 4. definiția (hōros) dogmatică propriu-zisă; 5. rolul definiției: confirmarea Ortodoxiei și biruința asupra heterodoxiei și 6. Sanțiunile canonice pentru cei ce se opun definiției și înovează sau schimbă Tradițiile Bisericii.

Traducere după originalul grec publicat în colecția de „Monumente dogmatice și simbolice ale Bisericii Ortodoxe Sobornicești” (grec) editate de prof. Ioan Karmiris, ediția II, vol. I, Atena, 1960, p. 238-241, diviziunea în aliniate și paragrafe ne aparține.

Sfîntul cuvios Teodor Studitul 11 noiembrie

Intre sfinții amintiți și cinstiți de Biserica Ortodoxă întîlnim: apostoli, ierarhi, prooroci, doctori fără de arginți, mucenici și mucenici, cuvioși și cuvioase etc., care prin răbdare, prin mărturisirea dreptei credințe, prin trăire aleasă, prin postiri și privegheri, prin slujirea aproapei pînă la dăruirea de sine, în multe feluri și în multe chipuri, au ajuns să strălucască azi, pe cerul ortodoxiei, întocmai ca niște lăcăruri de lumină purtători, fiind pentru noi modele demne de urmat, spre care privind și de care ne amintim cu multă pioșenie, rugîndu-i să primească și să ducă nevrednicile noastre rugăciuni spre Scaunul luminid, de unde vine toată darea cea desăvîrșită și tot harul cel de sus.

Intre sfinții cuvioși serbați în luna noiembrie, în ziua de 11, pe lângă sfinții mucenici Mina, Victor și Vichentie, ne aducem aminte și ne plecăm genunchii cu toată cucernicia și înaintea sfîntului Teodor Studitul.

Acest cuvios părinte se naște în anul 759 în Constantinopol. Tatăl său Fotin, era un fel de ministru de finanțe la curtea imperială, iar mama sa Teoctista era sora vestitului călugăr Platon, cel care la Sinodul al VII-lea Ecumenic, apăra cu hotărîre și dirzenie cultul sfințelor icoane, trecut și el deja în sinaxarele Bisericii. Teodor crescuse de mic în cultul muncii și al citirii dumnezeieștilor Scripturi, urmează în orașul natal retorica, filosofia, gramatica, poezia și mai ales pune accent pe literatura creștină. La îndemnul unchiului său Platon, Fotin după ce vinde toate averile se retrage la o moșie și acolo trăiește în cea mai mare simplitate, asemenea unui sihastru, iar mama sa Teoctista se călugărește la o mănăstire de maici, același îndemn urmîndu-i și cel trei copii ai lor, în frunte cu Teodor, care urmează pe părintele Platon și sub direcția lui îndrumare și supraveghere ridică din temelii mănăstirea Sacudion, din munții Bitiniei (Asia Mică). Aici își începe tînărul Teodor unchiul, nu după mult timp pentru rîvna și meritele sale, fiind hirotonit preot, iar după aceea, ales stareț. Deși cuvios Teodor ca și Platon și toți ceilalți viețuitori ai mănăstirii Sacudion, duceau o viață împrăștială și aveau o mare reputație, fără voia lor, intră într-o mare încurcătură. În anul 795, împăratul Constantin al VI-lea Porfirogenetul, fiul împărătesei Irina, își alungă sotia legitimă Maria Armeanca, pentru a se căsători cu o oarecare femeie de la curtea, pe nume Teodora, rudă cu starețul Teodor. Patriarhul refuză să oficieze cununia. Același lucru îl face și Teodor. Totuși, fără voia și știrea acestora, taina căsătoriei este săvîrșită pe ascuns de o oarecare preot Iosif, ceea ce nemulțumește profund pe patriarh și pe stareț, dînd naștere la aprigi discuții și proteste împotriva împăratului. Pentru a aplana situația, împăratul dă poruncă ca Platon să fie închis în Constantinopol, iar Teodor întemnițat la Tesalonica. Adresîndu-se în scris unchiului său Platon, nepotul îl întărea în răbdare astfel: „Inchisoarea este pentru noi tron al adevărului... căci Hristos își va deschide porțile împărăției cerurilor pentru vesnicie”. Nu după multă vreme împăratul va muri, iar împărăteasa Irina va slobozi pe rînd din închisoare pe ambii monași. Pentru că în părțile Bitiniei năvăliseră arabii, cu binecuvîntarea patriarhului, aceștia se așază în mănăstirea studitelor din Constantinopol, făcîndu-o cunoscută nu numai în părțile Bizanțului, ci în întreaga creștinătate, ca pe cea mai de seamă vatră duhovnicească din acea vreme. Venind la cîrmă împăratul Leon V Armeanul, și pornind iară prigoană aprigă împotriva sfințelor icoane, atît patriarhul Nichifor, cît și vestitul stareț Teodor Studitul au luat față apărare cultului sfințelor icoane,

(Continuare în pag. a 7-a)

Protos. Ștefan Gușă

O carte a timpului nostru

Cartea prozatorului Vasile Andru (*Viață și semn*, Editura Cartea Românească, 1989), este înainte de toate o carte trăită. Sau scrisă pentru a fi trăită. O carte prin care semnificația își construiește, își zidește trăirea, dacă ni se îngăduie a mărturisii. Textul lui Vasile Andru abordează viața (una și moartea) în momentele ei de miracol, în clipele acelea surprinse, de ochiul interior al scriitorului între cuvîntul și fapta existenței intrinseci, a minunii (în termen creștin) care are puterea de-a valoriza viața omorînd, liniară, plată. Efectul acestui volum de eseuri asupra cititorului — cu perso-naje, martori însoțitori, repere din rîndul prietenilor, luminărilor, căruților, cum precizează autorul — este enorm și indiscutabil. Nici un moment n-am avut impresia că fac lectura unei cărți care mă dispune spre lene, încezeală și confort estetic, ci de la prima pînă la ultima pagină am fost supus unei revelații a împrejurului meu, fiind cu sinceritate indispus de neajunsurile, de neîmplinirile, de puținătatea spirituală care mă (ne) bîntuie. Păstrîndu-se, oarecum cartezian, într-un timp al dialogului, chemînd neîncipat înspre ordine rațională elementele cunoașterii spirituale, autorul dovedește că *timpul scurt* pe care îl petrecem în vremelnicia terestră are toate șansele să fie salvat doar de propria noastră salvare. Deci: dacă ne mintuim, mintuim și timpul care ne primejduiește condiția. Depinde numai de reperate pe care le aflăm pentru această mintuire, salvare, eufimie. Pe de o parte, Vasile Andru îndreaptă pe cei care se caută pe sine către Sfinții Părinți, Patericul Românesc, Palama și Isihasm, Stăniloae și Antonie Plămădeală, Intelpecuina indiană, gîndirea chineză, etc. Iar pe de altă parte în direcția: Franz Gall, Vladimir Levi, Mihai Drăgănescu, A. Szent — György, Mario Sorin Vasilescu, Monod, etc. găsindu-se întru adevărul esenței lor la mijloc, între ele, comuni-cîndu-le și cuminecîndu-le. E ceva asemănător cu ceea ce s-a întîmplat între platonism și creștinism; e un fel de comuniune a contrariilor, un fel de *contraria non contradictoria sed complementa sunt*, cum ar zice Niels Bohr. Vasile Andru aduce în prim-planul experienței spirituale practice și lumi pe care nu le-am fi crezut a fi părtașe la îmbunătățirea omului, la optimizarea ființei, la pregătirea noastră pentru cealaltă viață, ba mai mult, le-am fi crezut împotriva noastră, în dușmănie cu obiceiurile și credințele subiective. Lămurirea aceasta pe care se încumetă să o facă autorul îmi aminteste de un interviu al lui Emil Cioran în care la un moment dat surprindea cititorul — cam pe o distanță a mirării de la Gura Boacii la Paris — prin afirmația că *Lacrimi și sfinți* este o carte întru totul creștină, ba chiar mai mult decît atît, de apologie creștină.

Supusă unui regim al interferențelor, *Viață și semn* reușește să însemne — dîndu-i sens și orientare — partea aceasta de realitate care ni s-a dat — viața — cu definiții și argumente din spațiul teologic. De la experimental Paisie, la Tradiție și Libertate, sau cu alte cuvinte la experimentalul Antonie (interferența cultură — teologie), Vasile Andru caută să răspundă unor întrebări de genul: cum trăim? cum ne putem îmbunătăți? unde ne sînt modelele și maeștrii spirituali? antrenorii, cum ar zice Noica. Cum putem să aflăm omul cel nou, cel după chipul și asemănarea lui Dumnezeu? Căutînd metode și posibilități, nu numai teoretice, dar mai ales practice, omul din apropierea noastră, gîndește eseiul, se poate integra unui spațiu vital bine definit. Printr-o grilă psihologică și sociologică cartea analizează „cazuri”,

(Continuare în pag. a 7-a)

Ioan Pinteza

Mănăstirea Bistrița și evenimentele premergătoare făuririi Statului național unitar român

Renunțarea ctitorie a familiei Craioveștilor, Mănăstirea Bistrița din județul Vilcea, fondată la finele secolului al XV-lea, devine de-a lungul existenței sale un puternic factor de susținere și promovare a înalțelor idealuri de unitate a poporului român, sprijinind marile evenimente premergătoare făuririi Statului național unitar român, realizat la 1 Decembrie 1918.

Primul act de mare rezonanță patriotică aparține egumenului Teofan Ieromonahul (1596—1601) care conduce destinele Mănăstirii Bistrița în timpul voievodului Mihai Viteazul (1593—1601). El este martor al unirii celor trei principate sub un singur sceptru, dar și sfîntnicul și sprijinitorul devotat al domnului în cele mai grele împrejurări din viața lui. El s-a învrednicit să adăpostească pe Mihai Viteazul, împreună cu oastea sa, între

zidurile Mănăstirii, în toamna anului 1600. Deosebit de ilustrat sînt prezentate faptele într-un hrisov emis la 12 aprilie 1604 de voievodul Radu Șerban (1602—1611). Documentul se referă la cumpărarea satului Costești de către domnitor spre a-l dăruia Mănăstirii Bistrița drept recunoștință pentru sprijinul acordat lui și întregii sale oștiri. El menționează hrisovul că, atunci „cînd a cumpărat răposatul Mihail voievod acest mai sus zis sat, a fost la ieșirea lui din țară și era la mare strîmtoare și supărare din toate părțile”. Iar marele savant Nicolae Iorga scriînd despre acest vrednic egumen bistrițean zicea că „în mănăstirea acestuia stătu Mihai fugar, în toamna anului 1600”.

Desigur că, Mănăstirea Bistrița adăpostește pe Mihai Viteazul în luna octombrie, întrucît se știe că oastea polonă, condusă de cancelarul Za-

moyski pătrunde în Moldova la 4 septembrie și instalează domn pe Ieremia Movilă (1600—1606), iar la 12 octombrie trece în Țara Românească și, după luptele de la Năieni și Cep-tura, instalează domn pe Simion Movilă (1600—1602), voievodul Unirii fiind obligat să se retragă în Oltenia. Aici, la Mănăstirea Bistrița, și-a refăcut armata, și în luna noiembrie are o mare bătălie cu polonii la Curtea de Argeș, dar înfrînt, se refugiază în Transilvania, trecînd pe la Schitul Iezerul, unde lasă o parte din tezaurul său.

Mănăstirea Bistrița, în timpul egumenului Vasile Ieromonahul (1629—1658), sprijină pe aga Matei din Brîncoveni, vîltorul domn Matei Basarab

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. Veniamin Micle

Cea de a 5-a întrunire de dialog dintre Bisericele Ortodoxe și Federația Luterană Mondială (Bad-Segeberg—R.F. Germania, 2—7 septembrie 1989)

(Continuare din pag. a 6-a)

Dialogul teologic oficial dintre Bisericele Ortodoxe și Federația Luterană Mondială, inaugurat în anul 1981, a ajuns la cea de-a 5-a întrunire a sa, desfășurată între 2—7 septembrie 1989 la Centrul de conferințe (Academia evanghelică) al Bisericii Evanghelice Luterane Nordelbice din Bad-Segeberg — R. F. Germania.

Patriarhia Română a fost reprezentată la întrunirea de la Bad-Segeberg de către I. P. S. Mitropolit NICOLAE al Banatului, de P. C. Pr. Prof. VIOREL IONIȚĂ și P. C. Diac. Asist. IOAN CARAZA, ambii de la Institutul teologic universitar din București.

Lucrările celei de-a 5-a întruniri de dialog dintre ortodocși și luterani au fost conduse de către I. P. S. Mitropolit EMILIAN de Silibria, reprezentantul Patriarhiei Ecu-menice și de către Episcopul KARLHEINZ STOLL, președintele delegației luterane și membru al Bisericii gazdă.

Tema celei de-a 5-a întruniri de dialog dintre ortodocși și luterani s-a intitulat: „Canonul și inspirația Sfintei Scripturi”.

Între 10—12 oct. 1988 s-a întrunit la Veneția — Italia, sub-comisia ortodoxă-luterană, formată din cîte patru reprezentanți de fiecare parte, și aceasta a elaborat un proiect pe tema fixată, format dintr-un preambul și 12 paragrafe cu referiri la Canonul Sfintei Scripturi și 7 cu referire la Inspirația Scripturii. Acest proiect a fost trimis cu cîteva luni înainte Bisericii luterane membre în dialog. Delegația română a studiat din timp acest proiect și a precizat observațiile sale într-un scurt comentariu. În primele ședințe de la Bad-Segeberg s-au făcut scurte dări de seamă asupra modului cum s-a procedat la întocmirea proiectului de la Veneția, dări de seamă ținute de Prof. IOAN ROMANIDES, din partea ortodoxă și prof. Dr. W. ULLMANN din partea luterană.

În ziua de luni 4 sept., înainte de masă, au fost prezentate două referate-comentarii la proiectul de la Veneția, unul ortodox, prezentat de către Pr. Prof. GEORGE METALLINOS de la Atena, care la Bad-Segeberg reprezenta Biserica Cipriului, și al doilea luteran, prezentat de Doamna Prof. Dr. FAIRY von LILLENFELD, de la Erlangen.

Aceste două referate au fost propuse doar ca introducere în studiul proiectului în discuție. În ședințele care au urmat, luni după masă și marți dimineața, s-au con-

tinuat discuțiile asupra documentului de la Veneția. În ziua de marți, 5 sept., după amiază, a fost numită o comisie de patru membri, cu însărcinarea de a redacta textul final, avînd la bază proiectul de la Veneția și propunerile delegațiilor de la această întrunire. Cei patru membri ai Comisiei de redactare au fost: Prof. IOAN ROMANIDES și Prof. VIOREL IONIȚĂ, din partea ortodoxă, iar Prof. GEORG KRETSCHMAR și Prof. GERHARD KRODEL din partea luterană.

Acest comitet s-a întrunit începînd din seara zilei de marți și a redactat o nouă variantă a documentului despre „Canonul și inspirația Sf. Scripturi”, care după discuții în plenară și îmbunătățiri, a fost aprobat ca text final al celei de-a 5-a întruniri de dialog dintre ortodocși și luterani.

Documentul final al întrunirii de la Bad-Segeberg, care urmează să fie trimis fiecărui participant în forma definitivă, după toate recomandările făcute, se compune din 19 paragrafe și anume: 1 paragraf introductiv, 9 paragrafe despre canon și alte 9 paragrafe despre inspirația Sf. Scripturi.

În prima parte a documentului este vorba despre formarea canonului cărților Vechiului și Noului Testament, despre raportul dintre cărțile canonice ale Vechiului Testament și cărțile anaghihioscomena, despre numărul și valoarea cărților Sf. Scripturi în viața Bisericii creștine. În aceste puncte s-a precizat că există o mare apropiere între ortodocși și luterani.

În partea a doua a documentului se vorbește despre inspirația biblică, care este o lucrare a Duhului Sfînt. Inspirația divină asupra autorilor biblici nu trebuie confundată cu revelația divină, deși aceste două lucrări divine stau într-o strînsă corelație.

La Bad-Segeberg s-a fixat ca temă a celei de-a 6-a întruniri de dialog dintre ortodocși și luterani, care va avea loc în 1991, probabil în U.R.S.S.: „Autoritatea în Biserică”. În anul 1990 urmează să se întrunească subcomisia mixtă pentru redactarea unui proiect la tema fixată.

Lucrările celei de-a 5-a întruniri de dialog dintre Bisericele ortodoxe și Federația luterană mondială s-au încheiat în seara zilei de joi, 7 septembrie 1989, printr-un serviciu divin, în cadrul căruia predica a fost rostită de Episcopul KARLHEINZ STOLL.

Pr. Prof. Viorel Ioniță

fapt pentru care din nou este internat și torturat în chip barbar timp de 8 ani de zile, socotind aceste torturi ca pe un lucru de mare cinste. Murind împăratul în chip groaznic, pentru puțin timp stărețul va fi eliberat din închisoare. Viitorul împărat Mihail al II-lea (828—829) arătîndu-se și el potrivnic sfințelor icoane, din nou îl exiliază pe mult încercatul și venerabilul mărturisitor, care nemaiputînd suporta chinurile și asprimea vieții, își dă duhul în mîinile Celui Atotputernic, în ziua de 11, a lunii noiembrie, anul 826, în etate de 67 ani, lăsînd în urmă un exemplu vrednic de urmat pentru toți cei ce mărturisesc credința în Hristos și mai ales monahilor de pretutindeni. Cuviosul Teodor pormînd de la îndemnul Mîntuitorului Hristos: „Privește și tu, cu ruga, căci nu știți ziua și nici ceasul cînd va sosi Mirele”, face din chinovia sa o adevărată oază duhovnicească, în care munca și mai ales rugăciunea nu se întrerupeau nicodată. Căci, se întreba mai marele obștii: „Pentru ce să trăgăm în îmbunătățirea noastră?... Nu vedem cum mulțime de frați au plecat din această viață? Unde ne sînt părinții, frații duhovnicești și trupești și prietenii noștri? Ce ne-a rămas de la ei, afară de amintirea unei prezențe? Să ne trezim deci și să îndreptăm sufletul nostru la neadormire, la căință, la nevinovăție, la sfințenie și la luminare, ca nu cumva moartea venind să ne găsească nepregătiți”. Călăuzindu-se după Regulele monahale ale Sf. Vasile cel Mare, Cuviosul Teodor a cerut ucenicilor săi, mai mult decît Sf. Vasile, împărțindu-i la ascultări în așa fel, încît munca și rugăciunea nu încetau nicodată în această vestită obște. Ca într-un stup de albine, care mai de care cuviosii monahi, peste 1000 la număr, se întrecuau între ei în tăcere, în rugăciune, la pictură și sculptură, în alcătuirea de imne religioase, în scrierea și transcrierea de manuscrise, etc. În fruntea tuturor, model în toate, se afla stărețul lor Teodor, om sfințit, cu mare frică de Dumnezeu și cu mult respect față de oameni și de supușii săi, cu care se purta ca un frate mai mare, arătîndu-se îngăduitor, iertător, blînd, sfătuitor. Rînduiala, ordinea și rugăciunea pe care stărețul Teodor o avea în mănăstirea sa, au servit de model multor chinovii din întreaga Ortodoxie și de la noi chiar. Astfel, prin anii 1954—1958 la mănăstirea Slatina, vestita ctitorie a lui Lăpușeanu sub îndrumarea iscusitului stăreț arhimandrit Cleopa Ilie, obștea monahală înființată întru totul obștea Sfințului Teodor Studitul, iar pe poarta de intrare scria: „Obștea Sfințului Teodor Studitul”.

Sfințitul Teodor Studitul a fost nu numai un minunat călugăr și un neîntrecut cîrmaci, ci și un iscusit scriitor. Stăreț a două mănăstiri dintre cele mai mari Saucudon, și Studion, într-o vreme de mare zbucium pentru Biserică și în același timp pentru viața monahală, ocupat îndeaproape de îndrumarea și încurajarea celor peste 1000 de monahi și a nenumăraților ucenici, Sfințitul Teodor deși a avut capacitatea n-a avut răgazul și liniștea necesară scrisului, încît cele mai multe din gîndurile sale sînt cuprinse în sfaturile, încurajările, laudele, mustrările și învățăturile pe care el le dădea monahilor, cuprinse în mai multe scrisori sau cateheze.

La noi în țară, acestea au fost adunate și traduse din grecește mai întîi de Filotei episcopul Rîmniceului în 1784, iar în timpurile noastre de arhim. Atanasie Dincă, la mănăstirea Căldărusanii în 1940, intitulată „Cuvintele Sfințului Teodor Studitul către monahi”, în care găsim atît îndemnuri pentru cei din mănăstiri, cît și pentru credincioși privind apărarea dreptei credințe, cinstirea Sfințelor icoane, indemnuri la unitatea Ortodoxiei și la apărarea acesteia, etc.

Colocviul Comisiei internaționale de istorie eclesiastică comparată (Geneva, 28—30 august 1989)

Comisia internațională de istorie eclesiastică comparată (CIEC) a organizat, cu concursul Comisiei naționale elveteiene de istorie eclesiastică, un colocviu internațional la Geneva — Elveția, între 28—30 august 1989, cu temele: „FINANTELE ECLESIASTICE” și „BISERICILE ÎN FAȚA ȘTIINȚELOR”. Oficiul de gazdă a fost îndeplinit cu stil și eleganță de către Facultatea autonomă de teologie protestantă, de pe lângă Universitatea din Geneva, printr-un colectiv de organizatori, în frunte cu Prof. OLIVIER FATIO.

La acest colocviu a participat un număr de peste 60 istorici din Elveția, Franța, R.F.G., Italia, Anglia, Olanda, Israel, Suedia, Belgia, Australia, Polonia, S.U.A. și România. Comisia română de istorie eclesiastică comparată a fost reprezentată la colocviul de la Geneva de Dl. Prof. Dr. EMILIAN POPESCU și Pr. Prof. Dr. VIOREL IONIȚĂ, ambii de la Institutul teologic universitar din București.

Lucrările colocviului CIEC au fost deschise festiv printr-o ședință publică în dimineața zilei de luni, 28 aug. 1989, în sala festivă a universității vechi din Geneva. În cadrul acestei ședințe festive au adresat scurte cuvinte de salut tuturor participanților prof. MARTIN STETTLER, Prorectorul Universității din Geneva; Prof. MARCEL PACAUT, Președintele CIEC și Prof. OLIVIER FATIO, Președintele Comisiei elveteiene de istorie eclesiastică, după care, prof. JOSEPH H. LYNCH din SUA a prezentat conferința inaugurală intitulată: „FINANTELE BISERICII ÎN EVUL MEDIU”. Referatul a evidențiat veniturile și posibilitățile de finanțare a diferitelor servicii bisericesti în Evul Mediu, care erau asigurate atît din averea proprie, cît și din donații.

După ședința inaugurală, lucrările Colocviului de la Geneva au continuat în ședințe paralele, potrivit celor două teme. La grupa întîi, cu tema „FINANTELE ECLESIASTICE”, delegația română a fost reprezentată prin dl. prof. EMILIAN POPESCU, care în ziua de luni, 28 aug. 1989, între orele 10.10—12.45, a ținut în această secție comunicarea intitulată: „AVEREA BISERICILOR DIN SCITIA MICĂ ÎN EPOCA PROTO-BIZANTINĂ”.

Pr. Prof. VIOREL IONIȚĂ a participat la lucrările celei de-a doua grupe cu tema: „BISERICILE ÎN FAȚA ȘTIIN-

TELOR”, și a susținut în ziua de luni, 28 aug. 1989, orele 16.11—16.50, comunicarea intitulată: „Învățămîntul științelor exacte la Academia domnească din București și Biserica Ungrovlahiei în secolele 17 și 18”.

Prin referatele și discuțiile purtate la Geneva a fost evidențiată complexitatea problemelor abordate, cu privire la prima temă, subliniindu-se importanța factorului economic în cunoașterea istoriei bisericesti, iar la a doua temă s-a accentuat faptul că între Biserică și știință nu este o incompatibilitate de fond, între acestea două existînd permanente legături de reciprocitate.

În afara programului de comunicări, colocviul de la Geneva a organizat și o adunare generală a CIEC în seara zilei de luni, 28 august. Această ședință a fost prezidată de Prof. MARCEL PACAUT, care a făcut o serie de comunicări privind programul de viitor al acestei comisii. Din acestea reținem proiectul constituirii cîte unei comisii naționale de istorie eclesiastică comparată în U.R.S.S. și R.D.G., organizarea unui colocviu CIEC în 1992 în Belgia, dar mai ales pregătirile pentru participarea acestei comisii la lucrările celui de al XVII-lea congres mondial al istoricilor, ce se va ține la Madrid, între 25 aug.—2 sept. 1990.

Pentru Madrid CIEC a fixat două teme:

1. Bisericele în oraș, adică spațiul cultural al Bisericii în cadrul citadin.
2. Biserica și naționalitatea. Coordonatorul acestei teme este dl. Prof. EMILIAN POPESCU, iar Pr. Prof. VIOREL IONIȚĂ a fost desemnat să întocmească referatul principal, privind tema „Biserica și naționalitatea în epoca modernă, cadru ortodox”.

Lucrările Colocviului CIEC de la Geneva s-au încheiat în ziua de miercuri seara, printr-o ședință plenară foarte scurtă, cu care prilej s-a luat hotărîrea de a se publica în volum toate comunicările susținute cu acest prilej.

Delegația română la colocviul de la Geneva a făcut cunoscut cîteva aspecte ale istoriei Bisericii noastre, într-un context și dintr-o perspectivă cu totul noi, subliniindu-se și la acest nivel vitalitatea și complexitatea teologiei românești.

Pr. Prof. Viorel Ioniță

Mănăstirea Bistrița...

(Continuare din pag. a 6-a)

(1632—1654) în mișcarea sa contra grecilor lui Leon Vodă (1629—1632), pe care o pregătește între puternicile ei ziduri. Matei Basarab era un protector apropiat al Mănăstirii, fiind strănepot al vornicului Pirvu I Craiovescu, fratele banului Barbu, împreună cu doi donatori al acestui sfințit așezămînt. Consecința noului curent făurit la Bistrița, inspirat din gîndirea luminată a călugărilor cărturari de aici, este bogată în rezultate patriotice, încît voleyodul este obligat să stabilească un „așezămînt” prin care se hotărîște înlăturarea grecilor din dregătorii, consolidarea autonomiei Bisericii din Țara Românească, alegerea ierarhiei superioare de către sinodul local, urmînd ca ea să fie aprobată de către patriarhul din Constantinopol, precum și alte.

În timpul Revoluției lui Tudor Vladimirescu Mănăstirea Bistrița era condusă de luminatul Arhim. Teodosie (1819—1821), fost egumen la Mănăstirea „Sfînta Treime” de la Radu Vodă din București. Mare și devotat sprijinitor al lui Tudor Vladimirescu, căruia îi pune la dispoziție întreaga cetate, este înlăturat, după terminarea evenimentelor, din egumenie și obligat să părăsească țara, plecînd în pribegie prin Transilvania, de unde trece și se stabilește în Rusia. Personalitate de vastă cultură, înainte de-a pleca din Mănăstire, adăpostește în peștera Sfințului Grigorie Decapoliu, „46 de cărți latine, grecești și franțuzești”. În afară de altele împachetate în bagajele sale. După trecerea munților, se oprește în orașul Sibiu, unde lasă prietenului său, Dimitrie Amira paharnicul, o serie de obiecte, cum rezultă dintr-o notă redactată în limba greacă.

Înșă majoritatea lucrurilor sale s-au risipit. Ele fuseseră încredințate lui Friedrich Drexler, starostele suduilor chesaro-craiești Agenției austriece de la Craiova. Potrivit relatărilor acestuia, toate bunurile i-au fost ridicate cu forța de calmacium Craiovei, Costache Samurcaș, „după încetarea răzvrătirii”, pentru motivul că Arhim. Teodosie „ar fi fost rebelist și asemenea lucruri nu se cuvine a sta la mine”.

Egumenul Teodosie de la-a mai reușit să se reîntoarcă la Mănăstirea Bistrița, stingîndu-se din viață la Iași, în anul 1830.

În Revoluția din 1848, Mănăstirea Bistrița este prezentă prin altă personalitate marcantă, Arhim. Teodori

Zăgănescu, viitorul egumen (1865—1867). În timpul Revoluției, Teodori era economul Mănăstirii, cum se constată din autograful de pe manuscrisul Traiul și viața prea cuviosilor părinților noștri Varlaam și Ioasaf, tradus în anul 1649 de Udrisțe Năsturel, unde citim: „Din voința providenței, am venit încom la această sfințită Mănăstire Bistrița, la anul 1844, aprilie 5, în vremea egumeniei Prea Cuviosului părinte Gavril Petrovici”.

Mare patriot, Teodori Zăgănescu ia parte activă la desfășurarea evenimentelor revoluționare din 1848.

Se știe că, la 24 iunie 1848, Guvernul provizoriu emite „Decretul pentru numirea comisarilor de propagandă” care prevedea ca, pe lângă fiecare dintre administratorii de județe, să existe un corp de comisari al poporului, avînd rolul de a explica oamenilor, noua Constituție. Acest aparat de propagandă, pe care Guvernul provizoriu și-a sprijinit activitatea, era format în mare parte din cadre didactice și clerici. Între cei șapte comisari ai județului Vilcea, se numără și „Theodori Zăgănescu economul Mănăstirii Bistrița”. El este denunțat de C. Haleplu care-l acuză că ar fi afirmat că „la a doua revoluție ce o să se facă, să se piardă toate vițele de boieri”, fapt care determină arestarea lui.

Evenimentele din timpul Războiului de independență (1877—1878) sînt sprijinite cu tot elanul de egumenul Dionisie Arhimandritul (1877—1880), care pune la dispoziția Spitalului „Crucea Roșie” spațiilele încăperi ale Mănăstirii, unde sînt tratați atît soldații români răniți pe cîmpul de luptă, cît și prizonierii de război din armata turcă.

Astfel, Mănăstirea Bistrița este cunoscută în istoria poporului nostru, nu numai ca o vatră de cultură și spiritualitate ortodoxă și românească, ci și ca un leagăn al dezvoltării și sprijinirii marilor evenimente care jalonează drumul spre Unirea de la 1 Decembrie 1918, an al făuririi Statului național unitar român.

Acțiunile desfășurate de personalități marcante ale monahilor bistriteni se încadrează strălucitor în afirmația ilustrului istoric și profesor de teologie, Preotul Ioan Lupas, care zice că înfăptuirea unirii din 1918 reprezintă „un act de temelnică așezare a neamului românesc în drepturile sale netăgăduite și cărora întreaga desfășurare a vieții noastre istorice n-a fost decît să le pregătească, încet dar sigur, calea spre biruință”.

LIMBĂ ȘI NAȚIUNE

După cum se știe, în secolul trecut, în toate provinciile române, pînă pe la 1880, cu prelungiri de vreo două decenii, se punea acut problema unificării oficiale a limbii române literare, ca un reflex firesc al unității românilor de pretutindeni. Din o sumentenie de probleme, două stăteau în prim-planul atenției: ortografia și lexicul (inclusiv, lexicografia). Lupta se da între adepții principiului ortografic fonetic și cel etimologic; între primirea și respingerea neologismelor — în plan lexical. Trebuie subliniat că această luptă nu se da între adevărații creatori ai limbii române literare — scriitorii, care, prin operele lor, erau foarte legați de sufletul nostru național —, ci mai mult între savanți, fără să-i bănuim pe vreunii de neolalitate față de poporul român. În fond, se confruntau direcția nouă cu direcția veche. Maioreșcu, înțelegînd, mai împede decît oricare dintre contemporani, încotro trebuie să se îndrepte ortografia română, a formulat cel mai realist drum al principiului fonetic, părerile lui impunîndu-se treptat, pînă la reforma din 1904. Spiritul maioreșcian a fost cel mai bine înțeles la Junimea, unde erau întruniri

cel mai de seamă scriitorii români clasici, precum și lingviști, filozofi și istorici din secolul trecut. Acest spirit a pătruns și în presa transilvănească și bănățeană, fie direct, fie indirect. De această problemă se ocupă într-o carte înțelegătoare sibiulanu Victor V. Grecu. E vorba de *Limba și Națiune* (Ed. Facla), în care cercetătorul studiază relația ce reiese din titlul cărții, pe baza unor investigații monografice asupra unor prestigioase publicații periodice. Le dăm în ordinea propusă de autor: *Gazeta Transilvaniei*, *Foate pentru minte, inimă și literatură*, *Telegraful român*, *Transilvania* (inclusiv, instituția tutelară: *Astra*), *Tribuna*, *Lucașăria* și altele, asupra cărora nu se stăruie.

V. V. Grecu pornește de la o idee mai veche, a lui Bariț, care încheie toate studiile într-o amplă acoladă. Ea e sintetizată în enunțul: „pe atunci, a serie A. B. C. românește însemna a face politică românească” (Apud, p. 19 și 254).

Un loc aparte, în această carte, îi este acordat *Telegraful român*, publicatie de mare prestigiu, pentru a cărei limbă curat românească și pentru ideile patriotice vehiculate în paginile sale, Eminescu însuși s-a exprimat nespun de elogios în *Timpul*. Nu surprinde acest lucru, de vreme ca Maioreșcu a avut strînsă relații cu Sibiul, inclusiv cu *Telegraful român* și cu *Astra*. Articolul lui V. V. Grecu, despre *Telegraful român*, privit din perspectiva enunțată (*limbă și națiune*), este cel mai valoros text din volum și cel mai bine scris. Autorul demonstrează, cu argumente plauzibile, că publicatia periodică sibiiană este cea mai importantă de la noi, din Transilvania și Banat, în promovarea problemelor de limbă literară și de ortografie fonetică, în special, în vederea realizării unității naționale, pînă în pragul apariției periodicelor din preajma Marii Uniri, anticipîndu-le. O idee foarte importantă este aceea că unitatea ortografiei fonetice, cum reiese din paginile *Telegrafului român*, s-a realizat în același spirit junimist și în strînsă legătură cu el. Pe bună dreptate, V. V. Grecu atrage atenția că încă nu este suficient studiată această publicație periodică, fondată, în ansamblul ei, pe o direcție națională inconfundabilă, în contextul presei românești transilvane, sau naționale, din secolul trecut. În *Telegraful român* s-a promovat, cu consecvență, principiul fonetic, așa cum fusese înțeles acesta de Maioreșcu.

Contribuția lui V. V. Grecu la cunoașterea acestui aspect, de luptă națională a publicației periodice sibiene, ne se pare importantă și stimulatorie pentru abordarea *Telegrafului român*, de cercetători avizați, și din alte perspective.

Pentru a nu-l nedreptăți pe autor, care a dat și alte studii valoroase despre celelalte publicații periodice, subliniem că *Limba și Națiune* susține, cu argumente peste care nu se poate trece, că *țința unei națiuni constă în limba națională și că lupta, în presă, pentru unificarea limbii române literare face parte integrantă din lupta pentru înființarea statului național român*.

G. Nistor

Enrique Badosa

O LECȚIE DESPRE LUCRURI

Pîinea este dreptul cotidian al celui ce muncește și spune adevărul
Vinul e datorica celor prudenți
ce se supun poruncilor visării;
Cerul e hirtia unde, cu pumnul,
scriem mereu cuvîntul „libertate”;
Mare-a-i răcoroasa sete, curățitoare
a buzelor noastre obosite de tăcere;
Pămîntul — un prilej de-a trăi cu-adevărat
în ciuda celor ce refuză pacea;
iar DRAGOSTEA este pămîntul, pîinea și vinul,
cerul, marea și un gest de bunădată.

Trad. Ilie Frăcea

Traducerea s-a făcut după: Jacinto-Luis Guarena, *La poesie espagno le contemporaine*, Seghers, 1977 (ediție bilingvă).

O carte a timpului nostru

(Continuare din pag. a 6-a)

face „fișe medicale” contemporanului nostru, redescoperindu-l străfundurile care îl pot salva: o latentă stare a divinității, a „binelui suprem”, a sacralului care s-a dăruit mai înainte de profan. Consecință a lecturilor filocalice, a citorva dialoguri cu Antonie Plămădeală (care, zice autorul, respinge termenul de „optimizare umană” în favoarea celui de „om îmbunătățit”) — scrisul lui Vasile Andru are ceva din tratatele de îndreptare morală, din vechile mărturisiri de credință, din meditațiile și cugetările celor porniți cu toată rîvna pe calea adică metoda optimizării, a îmbunătățirii unde Adevărul și Viața sînt împreună. Efectul în plan teologic pe care îl produce eseistul este unul de „ecou controlat” (să-i spunem cu un titlu din Mircea Nedelciu). Un ecou — precum un bumerang — care se întoarce și se reîntoarce mereu la simplitatea silaștrilor, a „tradiției și a libertății” din monahismul ortodox, a unei vieți supusă unui semn distinct: credința, faptele bune, dragostea.

Se vede că prozatorul contemporan a lăsat pentru un moment ficțiunea, naratiunea propriu-zisă — ultimul volum de acest gen l-a publicat în 1987 cu titlul *Progresia Diana* — și caută să-și definească profilul moral, opțiunile și idealurile care-l neliniștesc. Simte de fapt nevoia unei clarificări, a unei împăcări, a unui dialog continuu cu cerul, cu pămîntul, cu Dumnezeu, cu viața, cu tot ce stă încă sub semnul întrebării și a răspunsului care trebuie să vină. „Om din Carpați” și el, Vasile Andru ține cu toată consecvența unui laic să ne convingă că legătura spirituală cu divinitatea nu este pierdută, că reîntoarcea la Filocalie este o datorie a fiecăruia și că experiențele duhovnicești nu sînt străine secolului pe care îl traversăm. Citind aceste pagini am avut sentimentul că maximul lui André Malraux s-a generalizat. S-a generalizat atît de mult încît a dat naștere unei cărți pe măsura timpului nostru, timp circumscris luptii și scurtimei interioare, după puterea de cuprindere a fiecăruia.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

■ Intre 7—14 octombrie 1989, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a prezidat, la Constantinopol, o Comisie de dialog din cadrul Comisiei internaționale mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică. Au participat reprezentanți ortodocși și romano-catolici, alcătuindu-se un document comun despre „Autoritate și conciliantitate”, care va fi prezentat spre analiză și aprobare Comisiei de coordonare a Dialogului ce va avea loc în februarie 1990, Comisie din care face parte și înalt Prea Sfinția Sa.

■ Intre 18—24 octombrie 1989, I. P. S. Mitropolit Antonie a participat la lucrările Prezidiului și ale Comitetului consultativ al Conferinței Bisericilor Europene, care au avut loc la Nyborg, în Danemarca.

■ Duminică, 29 octombrie 1989, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a luat parte la Sf. Liturghie săvârșită în catedrala mitropolitană din Sibiu, în cadrul căreia, la prăznică, a rostit un ziditor cuvânt de învățătură, axat pe pericopa evanghelică din Duminică respectivă, cu învierea fiicei lui Iair, insistând cu deosebire asupra puterii cuvântului Mântuitorului Iisus Hristos.

■ Duminică, 27 august 1989, I. P. S. Teofil Herineanu a săvârșit slujba resfințirii bisericii și Sf. Liturghie arhierescă în parohia Coșbuc, protopopiatul Năsăud.

CLUJ

După cuvântul de învățătură duhovnicească, I. P. S. Teofil a acordat preotului paroh Semerean David, distincția bisericească de „iconom”, cu dreptul de a purta brău roșu, apreciind realizările pastorale și gospodărești din această parohie.

■ Duminică, 27 august 1989, P. S. Iustinian Maramureșanul a săvârșit slujba resfințirii bisericii și Sf. Liturghie arhierescă în parohia Ciocotiuș, protopopiatul Lăpuș, județul Maramureș.

■ În cadrul Sf. Liturghii, P. S. Iustinian a hirotonit întru diacon pe licențiatul în teologie Stir Dumitru.

După bogatul cuvânt de învățătură duhovnicească, P. S. Iustinian a acordat preotului paroh Roman Gheorghe, în numele I. P. S. Teofil distincția bisericească de „iconom”, cu dreptul de a purta brău roșu, apreciind realizările pastorale-gospodărești din parohie.

■ În ziua de 30 august 1989, P. S. Iustinian Maramureșanul a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Arhiepiscopală din Cluj și a hirotonit întru preot pe diaconul Stir Dumitru, pe seama parohiei din Singeorzu Nou, protopopiatul Bistrița, județul Bistrița-Năsăud.

■ Duminică, 3 septembrie 1989, I. P. S. Teofil Herineanu a săvârșit slujba sfințirii bisericii și Sf. Liturghie arhierescă în parohia Băile Borsă, protopopiatul Sighet, județul Maramureș.

După un bogat cuvânt de învățătură duhovnicească I. P. S. Teofil a acordat preotului paroh Tivadar Vasile, distincția bisericească de „iconom-stavrofor” apreciind activitatea pastorală și gospodărească desfășurată în această parohie.

■ Duminică, 3 septembrie 1989, P. S. Iustinian Maramureșanul a săvârșit slujba sfințirii bisericii din parohia Ciolt, protopopiatul Lăpuș, județul Maramureș.

La propunerea P. C. Ion Ciceu, protopop al Lăpușului, și în numele I. P. S. Arhiepiscop Teofil, Prea Sfinția Sa a hirotonit întru „iconom” cu dreptul de a purta brău roșu pe preotul paroh Simion Voicu, apreciind realizările pastorale și edilitar-gospodărești din această parohie.

■ Duminică, 10 septembrie 1989, I. P. S. Teofil Herineanu, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Rodna, protopopiatul Năsăud, județul Bistrița-Năsăud.

Pentru deosebitele merite pastorale-gospodărești, I. P. S. Teofil a distins pe cei doi preoți din parohia Rodna, Pop Leon și Valda Daniel, și Coman Emil din parohia Maieru, cu distincția de „iconom”, cu dreptul de a purta brău roșu.

■ Duminică, 10 septembrie 1989, P. S. Iustinian Maramureșanul a săvârșit slujba sfințirii bisericii și Sf. Liturghie arhierescă în filia Gheorgheni, parohia Sf. Dumitru din municipiul Cluj-Napoca.

■ În cadrul Sf. Liturghii arhierescă, P. S. Iustinian a hirotonit întru preot pe diaconul Stan Terente, pe seama parohiei Laslea, protopopiatul Mediaș, județul Sibiu.

ALBA IULIA

■ Duminică, 2 iulie 1989, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în biserica de lemn de la Oașa, parohia Sugag, prot. Alba Iulia. După Sf. Liturghie P. S. Sa a rostit un ziditor cuvânt de învățătură.

■ Duminică, 9 iulie 1989, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în parohia Bucium Sasa, prot. Climpeni, la Altarul unde, cu ani în urmă a slujit vrednicul de pomenire preotul și scriitorul Ion Agribiceanu. În cuvântul de învățătură rostit, P. S. Sa a explicat pericopa evanghelică a zilei și a evocat personalitatea bisericească și literară a lui Ion Agribiceanu.

■ Duminică, 16 iulie 1989, P. S. Episcop Emilian a oficiat slujba înmormântării bisericii din Ciceu, prot. Miercurea Ciuc încununând strădaniile bunilor credincioși din această parohie. Biserica a fost împodobită cu o frumoasă pictură tradițională.

■ În cuvântul de învățătură rostit, P. S. Sa a făcut o amplă exegeză a pericopei evanghelice și a formulat aprecieri la adresa efortului preotului și credincioșilor de a ridica acest sfânt locaș. Pr. Dumitru Merlușcă a primit distincția de sachelar, iar Consiliul parohial i s-a acordat o gramată chiriachală.

■ Joi, 20 iulie 1989, Sărbătoarea Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul, P. S. Episcop Emilian a participat și în acest an la hramul mănăstirii din Toplița, ctitoria primului patriarh al României Miron Cristea.

■ În ajunul Praznicii după slujba vecerniei, P. S. Sa a tuns în monahism pe rosoforul pr. Danil Ureche. În cadrul Sf. Liturghii de a doua zi, P. S. Sa a hirotonit întru diacon pe tânărul candidat Vasile Soit.

După Sf. Liturghie, P. S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

■ Duminică, 23 iulie 1989, P. S. Episcop Emilian a oficiat slujba sfințirii bisericii Habic, prot. Reghin, care a fost împodobită cu pictură tradițională.

După Sf. Liturghie și cuvântul de învățătură rostit, P. S. Sa a răspândit ostenele depuse prin acordarea de gramate chiriachale preotului Lucian Suclu, Consiliului și Comitetului parohial.

■ Duminică, 6 august 1989, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă la Schitul Izvorul de la Poșaga continuând tradiția anilor precedenți ca la praznicul Schimbării la Față, ierarhul să poposească la acest așezământ care, deși nu are o existență de veacuri, este o expresie a tradițiilor slăviștice românești.

■ În cadrul Sf. Liturghii P. S. Sa a hirotonit întru diacon pe licențiatul în teologie Teodor Fărcaș, iar întru preot pe C. diac. Vasile Soit pe seama parohiei Zlatna I, rostit în încheiere și un bogat cuvânt de învățătură.

■ Marți, 15 august 1989, Praznicul Adormirii Maicii Domnului.

P. S. Episcop Emilian a poposit pe meleagurile de două ori natale ale Rohiei Maramureșului, locul de naștere în casa părintească și a doua naștere la viața cea călugărească în Mănăstirea Sf. Ana.

Cu incuviințarea I. P. S. Arhiepiscop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, P. S. Sa a oficiat Sf. Liturghie arhierescă la mănăstire cu prilejul marelui praznic. În cadrul Sf. Liturghii, P. S. Sa a hirotonit întru diacon pe tânărul candidat Gheorghe Moldovan și întru preot pe C.

diac. Teodor Fărcaș pe seama parohiei Nazna, prot. Tg. Mureș.

■ Într-o atmosferă de emoție sufletească, P. S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură. Din partea I. P. S. Arhiepiscop Teofil a participat ca delegat P. C. Pr. Liviu Ștefan — vicar administrativ, care a rostit de asemenea un scurt cuvânt de învățătură și a transmis mesajul I. P. S. Sale.

■ Duminică, 20 august 1989, P. S. Episcop Emilian a oficiat slujba înmormântării bisericii cu hramul Sf. Ierarh Iorest și Sava din parohia Bălan, prot. Miercurea Ciuc. Prin această sărbătoare înălțătoare au fost încununat ostenele credincioșilor din Bălan și ale altor credincioși din țară de a se înfrumuseța biserica din acest oraș din județul Harghita. Biserica a fost împodobită cu pictură în frescă și s-au confecționat iconostasul și mobilierul tradițional.

■ În bogatul cuvânt de învățătură rostit P. S. Sa a explicat pericopa evanghelică a zilei și a scos în evidență jertfelnicia, frumoasele tradiții și statornicia în legea strămoșească a credincioșilor din Bălan.

Ca un semn de apreciere a eforturilor depuse, P. S. Sa a oferit gramate chiriachale Consiliului și Comitetului Parohial și a conferit rangul de arhimandrit părintelui Serafim Măciucă fostul paroh al acelei parohii, sub păstoria căruia s-au săvârșit lucrările la biserică.

■ În cursul lunii august s-a desfășurat și în Eparhia Alba Iuliei, Conferința preoțească omagială cu tema „Chipul Patriei la împlinirea a 45 de ani de la eliberare”. Potrivit îndrumărilor Sf. Sinod, conferința s-a desfășurat pe județe în zilele de 8, 10 și 18 august la Alba Iulia, Tg. Mureș, respectiv Mânăstirea Toplița pentru județul Harghita.

■ Atmosfera sărbătorească, referatele prezentate și luările de cuvânt au asigurat deplina reușită a celor trei conferințe, prezidate de P. S. Episcop Emilian care în cuvântul rostit, la fiecare din ele, a subliniat simțămintele de dragoste față de Patrie ce caracterizează pe preoți și credincioșii Bisericii noastre strămoșești.

■ Duminică, 3 septembrie 1989, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă la biserica parohiei Sebes III, răspunzând dorinței preotului și credincioșilor de a-1 avea în mijlocul lor pe chiriach.

După Sf. Liturghie, P. S. Sa a rostit un cuvânt de învățătură legat de pericopa evanghelică a zilei și a apreciat strădaniile preotului Nicolae Cristian, a Consiliului parohial și credincioșilor pentru apărarea și păstrarea credinței strămoșești și pentru înfrumusețarea bisericii parohiale.

■ Vineri, 8 septembrie 1989, Praznicul Nașterii Maicii Domnului.

P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă la schitul Cărbunar de lângă Blaj și a hirotonit întru diacon pe tânărul candidat Iustin Iacob. Praznicul Nașterii Maicii Domnului a devenit în ultimii ani o tradiție a popasului arhieresc în mijlocul credincioșilor blăjeni.

■ Și de această dată P. S. Sa a rostit un ziditor cuvânt de învățătură despre cinstirea Sf. Fecioare Maria întărind pe credincioșii prezenți în dreapta credință strămoșească.

■ Duminică, 10 septembrie 1989 P. S. Episcop Emilian a făcut un popas arhieresc oficiind Sf. Liturghie în mijlocul credincioșilor din parohia Moisa, protopopiatul Tg. Mureș. În cadrul Sf. Liturghii, P. S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diac. Iustin Iacob pe seama parohiei Frunzei — prot. Reghin. După Sf. Liturghie, P. S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură pornind de la pericopa evanghelică a duminicii, subliniind și unele aspecte ale credinței noastre strămoșești în contextul specificului acestei parohii.

■ Joi, 14 septembrie 1989, Sărbătoarea Înălțării Sf. Cruce. Continuând tradiția anilor precedenți, P. S. Episcop Emilian, a oficiat Sf. Liturghie arhierescă la fosta mănăstire de la Lupșa străveche vatră de spiritualitate românească din Munții Apuseni, a cărei biserică de lemn de la 1429 este una din cele mai însemnate mărturii ale legii strămoșești din Transilvania.

■ În cuvântul de învățătură rostit cu acest prilej, P. S. Sa a subliniat temeiurile cinstirii Sf. Cruce, precum și aspecte ale trecutului nostru creștinesc și românesc pe aceste meleaguri.

ORADEA

prot. Satu Mare (păstori fiind preoții Vasile Chioresan, paroh I. și ieromonahul Serafim-Valeriu Adam, paroh II), săvârșind Sf. Liturghie, în aer liber, la streașina bisericii „Sf. Apostolii Petru și Pavel” (parohia Bixad II), cu un sobor de preoți și diaconi, în prezența unui mare număr de credincioși din parohie și din împrejurimi.

■ În cuvântul de învățătură, ierarhul i-a îndemnat pe credincioși ca să urmărească, cu stăruință, îndemnul Maicii Domnului dat slujitorilor de la Nunta din Cana Galileei: „Faceți tot ce vă va spune vouă” (Ioan 2. 5). În sensul ca să împliniți continuu întreaga învățătură a dumnezeiescului ei Fiul, Domnul Iisus Hristos. Totodată a adus cuvinte de apreciere credincioșilor, membrilor Consiliului parohial și celor doi vrednici păstori sufletești pentru înnoirea bisericii de sus, împodobită cu o minunată pictură în frescă, devenind din nou izvor de viață duhovnicească pentru multimea de credincioși localnici și a celor ce vin aici, la anumite sărbători, din mari îndepărtări.

P. S. Sa a rămas la Bixad, până în 19 septembrie 1989, în care timp a făcut vizite de lucru la parohiile: Certeze, Huta-Certeze, Călinești-Oaș, Racsa, Tur, Negrești-Oaș, Bixad I (Biserica în renovare exterioră), Orașul Nou-Vii, la sediul Protopopiatului Satu Mare și la cel din Carei, în drum spre reședință. În duminicile de 10 și 17 septembrie 1989, ca și de Înălțarea Sf. Cruce (14 septembrie), a asistat la Sf. Liturghie în biserica din parohia Bixad II, împărțind credincioșilor arhieresci binecuvântări și cuvânt de învățătură.

■ Binecuvântare de biserică. Duminică, 24 septembrie 1989, P. S. Episcop Vasile a săvârșit, în legătură cu Sf. Liturghie, binecuvântarea bisericii din parohia Hidșelul de Sus, prot. Oradea, în urma lucrărilor de renovare exterioră (tencuit și interioră (pictură murală în frescă, recondiționarea iconostasului și mobilier nou), lucrări efectuate în ultimii ani prin jertfelnicia credincioșilor și prin ostria vrednicului lor păstor sufleteș. În cuvântul de învățătură, ierarhul — după ce a arătat care este înțelesul pericopei evanghelice a zilei — a stăruit asupra însemnătății picturii unei biserici pentru crearea unei atmosfere religioase, care contribuie la înălțarea sufletească a credincioșilor și la întipărirea mai adâncă a unor învățături de credință. Totodată a adus cuvinte de laudă bunilor credincioși pentru jertfelnicia lor, Consiliului parohial i-a adresat o scrisoare de apreciere pentru sprijinul dat la lucrările de renovare a sfântului locaș, iar vrednicului lor păstor sufleteș, preotul Constantin Croitoru, pentru rodnică activitate duhovnicească în cei peste 40 de ani de păstorie (cel mai mult în această parohie) și pentru realizările gospodărești, în special pentru pictarea bisericii, i-a acordat cea mai înaltă distincție bisericească, aceea de iconom-stavrofor, întru care a și fost hirotonit.

■ Noi hirotoniri. La data de 3 septembrie 1989, P. S. Episcop Vasile, în cadrul Sf. Liturghii, săvârșită în Paraclisul de la reședința episcopală, i-a hirotonit întru diacon pe licențiatul în teologie Samășcă Viorel, iar la Sf. Liturghie din 22 septembrie 1989, i-a hirotonit, în același paraclis, întru preot pe seama parohiei Oradea-VII (postul III).

■ În cadrul aceleiași liturghii, i-a hirotonit pe absolventul de Seminar Morar Remus ca diacon, iar la Sf. Liturghie din 23 septembrie 1989, tot în Paraclisul episcopal, i-a hirotonit întru preot pentru parohia Șuștiu, prot. Beluș.

Semnalăm... Semnalăm...

■ Continuând preocupări mai vechi, cu pasiune crescândă, Gheorghe I. Drăgulin (asociat și cu M. Gh. Drăgulin) ne propune „O operă necunoscută a lui Dionisie Exiguul” (Astra, nr. 4, 1989). Investigat cu metoda, săpat după toate regulile științei arheologiei aplicate în cercetarea hermeneutică, pământul cultural al Patriei descoperă tezaure tot mai multe și tot mai valoroase, care ne luminează trecutul îndepărtat și ni-l apropie. Și toate ne spun că de devreme am intrat în cultură cu forțe proprii, nu numai învățând de la alții cu genul sincronizării, dar producându-ne noi înșine cu oameni și opere demne de receptare în circuit mondial.

Gheorghe I. Drăgulin și M. Gh. Drăgulin au urmat în cercetarea epocii o pistă proprie, reușind performanțe la care alții care s-au ocupat de aceeași perioadă n-au ajuns precum spun chiar ei.

După Cassian Romanul, bine cunoscut, și Gherman din Dacia Pontică, (sec. IV—V) ignorat cu totul ca strădănuș pînă la comunicarea noastră de la „Al VI-lea Congres de Studii Sud-Est Europene de la Sofia” (30 aug.—5 sept. 1989), Dionisie Exiguul își precizează și își întărește acum, prin cei doi cercetători, un profil nou, de o suprafață și însemnătate copleșitoare pentru secolul al V-lea străromănesc.

■ Unul din autorii de mai sus, pr. dr. Gheorghe I. Drăgulin, și prof. Aug. Gh. Drăgulin, au publicat despre Dionisie Exiguul un tot atât de important studiu, mult mai larg, în rev. „Mitropolia Olteniei” (XL, 5, 1988, p. 24—68): „Cercetători asupra operei lui Dionisie Exiguul și îndeosebi asupra celei necunoscute pînă acum”.

Familia Drăgulin își face un nume de cinste prin specializarea în Dionisie Exiguul, deși Gh. I. Drăgulin e o autoritate și în studierea Sfintului Dionisie Areopagitul (vezi „Glasul Bisericii” XLV, 1986, 1, p. 73—87). El a mai scris, și fără colaboratori, despre Dionisie Exiguul (vezi vol. „Sfinți români și apărători ai Legii strămoșești”, București, 1987, p. 238 și urm.).

■ Revista „Ramuri” (3, 1989, p. 16) publică în traducerea Lidiei Vianu un text al lui T. E. Eliot (1888—1965), poet, critic, dramaturg și eseist englez, text intitulat CRITICA CRITICULUI, o prelegere ținută la Universitatea din Leeds în 1961. E un exemplu de eseu scris degajat, dezinvolt, fără lungimi inutile și supărătoare, larg informat dar foarte personal, așa cum îi stă bine unui eseu care își respectă identitatea. T. S. Eliot definește categorii de critici, exemplifică, critică și se critică mai ales pe sine și în postura de eseist, și în cea de critic. El se supără, de pildă, cînd e citat cu ceva ce a spus în 1933, ca și cum ar fi părerea lui din 1961, cînd în 1961 gîndea altfel. Își recunoaște aroganța din unele afirmații trecute, păreri proprii cu care nu mai este de acord, și are curajul să se despărță de sine. Sintagma a fost folosită și în literatura noastră, în câteva despărțiri. De alții. De Goethe, etc. T. S. Eliot și-a ales și el un nume mare de care s-a hotărît să se despărță: T. S. Eliot!

■ Ce a însemnat în viața strămoșilor noștri „obiceiul pămîntului”, „legea țării”, „legea românilor”, se știe. Obiceiul pămîntului a fost o trăsătură esențială a sufletului și a caracterului românesc. Românul s-a știut întotdeauna legat prin legi nescrie de pămînt, de obște, de familie, de neamurile de singe, călcarea obiceiului pămîntului fiind socotită o crimă de neiertat, o cădere din omenie, din demnitate, din cinste, din credință că totul, tot ce există e supus unei ordini, unei rînduiri așezate în viața și în raporturile dintre oameni de la Facerea lumii. Ordinea aceasta a asigurat comuniunea și armonia, în simțiri și în fapte.

Despre substanța și sfințenia obiceiului pămîntului la români se poate scrie mult. El definește trăsături ale sufletului românesc care nu trebuie lăsate să moară odată cu ceea ce numea Eminescu „drumurile de fier”. Civilizația, cu formele ei tot mai noi, nu poate fi împiedicată, și nimeni nu se gîndește la aceasta, dar trebuie amintite mereu și acele comori din adîncurile din noi care ne păstrează sentimentul comuniunii cu sufletele strămoșilor, care ne-au lăsat o lege după care s-au condus și ei și care este numitorul comun al unității de pe tot parcursul destinului nostru.

Din perspectiva acestor gînduri semnalăm cu satisfacție cartea prof. dr. Vladimir Hanga: Les institutions du droit coutumier roumain (Cluj-Napoca, 1988). Trecerea de la jus Valahicum, numit așa în scrierile medievale, la dreptul scris, de influență bizantină (sec. XVII), n-a desființat pe loc obiceiul pămîntului. Mai ales la sate, dreptul cutumiar a rămas pînă azi un drept paralel, multe cauze judecîndu-se, sau aranjîndu-se între parteneri, „după datini” și prin învoielii private. Cele două forme de drept, mai coexistă încă, și forma cutumiară e semn de demnitate și de frumusețe a sufletului omeneș și a sufletului românesc, ea fiind de fapt izvorul dreptului scris, sursa sentimentului și a necesității ontologice a ordinii din viața oamenilor și a societăților.

■ „Convorbiri literare” (10, 1989) își umple ultima pagină, sub genericul Dialogul literaturilor, cu versuri din Goethe, Robert Browning, Rabindranath Tagore și, dintre români, Ion Miloș (din Suedia), toate anume alese să cînte dragostea dintre oameni. „Cea mai miraculoasă dintre cărți / Este cartea iubirii” (Goethe: Carte de citire). Numai regăsindu-se prin iubire, oamenii își vor regăsi drumul cel drept și vor dezlega enigma care îl ascunde, scrie tot Goethe.

Marile spirite au știut din totdeauna secretul acesta. Dacă am fi toți spirite mari!

■ Pe aceeași pagină André Maurois introduce două coloane de pagini din Jurnalul lui Jean Cocteau (în trad. Nataliei Cante-mir).

Iată ce scrie Cocteau despre paginile de Jurnal ale unui mare contemporan francez: „Oare vom înțelege vreodată desăvîrșita prostie a Jurnalului lui Gide?” („adunătură de minciuni, bazar de ipocrizie”, zice el). Gide nu scrie nici el mai frumos despre... Cocteau! Probabil pornind de la Gide, Cocteau a notat, sarcastic, în Jurnalul său: „Tot răul provine de la enciclopediști. Ei au poruncit tuturor să gîndească. Ca urmare gîndește acum și pros-tul, ceea ce mai înainte nu se pomenea”.

Ceartă în familie!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Ezechiel Oancea, tehnoredactor; Pr. Vartolomeu Constantinescu, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA”, sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66